

Ha Bibiyu'n Chameg Un Inggilin Mark

*Ha Imbyegbyegan John Un Mambubunyeg
(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Jhn. 1:19-28)*

- ¹ Allaya lallugiyen chi Bibiyu'n Chameg mi-panggop kan Jesu Kristu un Alak Apudyus. ² Ha lijili si liblun Isaiah un propeta, "Kalan Apudyus, 'Awed chi osa'n tagu'n unaulaok ibuun lu sika, ta umoyla isagala chayan un ayom.'*
- ³ Iyip-ipkawla kan cha tagu si lugey'n lappun ummili un, 'Alla'n gumatong chi Apu. Pabiuyuwonyu somsomokyu ya mansagala kayu un isun chi ileyamyu chayan un ayon chi Ari.' †
- ⁴ Ot lampaila si John un Mambubunyeg si lugey'n lappun ummili. Imbyegbyegala kan cha tagu un, "Ibyabyawiyu cha byasbyasuyyu ya mampabunyeg kayu ta pakawalon Apudyus chikayu." ⁵ Ot achu cha umili ud Judea, ya cha tagu'd Jerusalem un ummoy lanchongey kan John. Oli pun impudlucha cha byasbyasuycha ot bilunyagen John chicha si chewwang un Jordan.
- ⁶ Ha silup John, lilaga'n chutchut chi kamey, ked ha sintulunla giledchang, ked ha kakallola ked chuchun ya chilu. ⁷ Kalala'n langibyegbyega

* **1:2** 1:2 Malachi 3:1 † **1:3** 1:3 Isaiah 40:3

kan cha tagu, “Awed chi misagsagulud un langatngatu lu sakon, ked achipulak lumbong un mangukas si sancheyla.[‡] ⁸ Bunyagek chikayu si chelum, ngim kan siya, bunyagela chikayu si Ispiritun Apudyus.”

*Ha Lampabunyagen Jesus
(Mat. 3:13-17; Luk. 3:21-22)*

⁹ Si hachi'n timpu, gummatong si Jesus un lampeypu'd Nazareth un osa'n ili si probinsiya ud Galilee, ot ummoy lampabunyeg kan John si chewwang un Jordan. ¹⁰ Ummopwas pun si Jesus si hachi'n chelum, intullongla'n liwalit ud langit ot lan-osog chi Ispiritun Apudyus un isun chi kalapati ot lallap-oy kan siya. ¹¹ Ked inggew chi ginga un lampeypu'd langit, un kalala, “Sika Alakku'n tagtagopok ya masmas-omak.”

*Ha Lalubsubyen Satalas Kan Jesus
(Mat. 4:1-11; Luk. 4:1-13)*

¹² Si hachi, kakman chi Ispiritun Apudyus impuyut si Jesus si lugey un lappun ummili. ¹³ Illinggew siya si opatpuyu'n eygew, ked hachi timpu'n lalubsubyen Satalas ta makabyasuy si Jesus. Inggew bo cha kuman un ayam, ngim ilayyuwalan cha anheles Apudyus siya.

*Ha Mallugiyen Jesus Un Mantudtuchu
(Mat. 4:12-17; Luk. 4:14-15; 5:1-11)*

¹⁴ Libayayud pun si John un Mambubunyeg, langulin si Jesus ud Galilee ta mambyegbyega

[‡] **1:7** 1:7 Ha kabyabyaan un bubùulon ked kaalola sancheyn chi apula lu gumatong ya lumlok ya iggala lu awed ayala. Si John ibyegala un achipun maikari un mansimbi ulay osa un musassun Jesus.

si Bibiyu'n Chameg un lampeypu kan Apudyus. ¹⁵ Ot kalala, "Chillumtong chi timpu'n latungpey chi imbyegan Apudyus. Chanchali chi Mampan-gatala! Mambyabyawi kayu kan cha byasuyyu ya patiyonyu Bibiyu'n Chameg."

Ha Langayagen Jesus Kan Cha Ummun-ula'n Disipulusla

(Mat. 4:18-22; Luk. 5:1-11)

¹⁶ Si lalidtidchayalan Jesus si teyanteg chi byeybyey ud Galilee, intullongla cha Simon kan Andrew un mansulud un pin-a malabukuy ti siya kawachicha. ¹⁷ Ot kalan Jesus kan chicha, "Tun-ucholak ta isuyuk kan chikayu in-ilonyu'n malabukuy si tagu."[§] ¹⁸ Ot kakmacha tilelan cha tabukuycha ot litun-udcha kan siya.

¹⁹ Liyachayucha pun akit, intullong bo Jesus cha mansulud un cha James kan John un alak Zebedee. Inggewcha si byangka un pin-acha isagsagala tabukuycha. ²⁰ Ot kakmala ilayagen chicha, ot tilelancha si Zebedee un amacha ya cha pilangucha ot litun-udcha kan siya.

Ha Lameyyawan Jesus Si Ayan

(Luk. 4:31-37)

²¹ Oli pun, ummoy cha Jesus ud Capernaum. Si Sabyechu'n man-illongan cha Judio, lilumlok si Jesus si sinagoga ot lantudtuchu. ²² Ot laschaaw cha amod un tagu'n langngey si in-ilola'n lantudtuchu, lantudtuchu kan chicha un kamad alla kalobbongala, chakampun un isun cha mimistulun chi lintog. ²³ Ot si hachi, lilumlok

§ **1:17** 1:17 Tun-ucholak - piola'n uguchon mitun-ud kan Jesus un mandisipulusla.

chi leyaki un laayan si sinagogacha. ²⁴ Ot inyipkawla, "Sika Jesus un iNazareth, simma ga koom kan chikami? Ummalika un manyaman kan chikami? Tagammuk sika, sika lappun byasuyla un imbuun Apudyus."

²⁵ Ngim tilubngeyn Jesus chi ayan, un kalala, "Gumilokka! Ya wissedka kan siya!" ²⁶ Ot langayaskason chi ayan chi leyaki ya laakikisola si lummawaala.

²⁷ Ot laschaaw cha losan un tagu ya lanillimuscha, "Simmuggey laoy? Osa'n baru'n tudtuchu un alla kalobbongala! Peyyawola cha ayan ked tiluttuwacha siya." ²⁸ Ot kakma lanchilongey chameg mipanggop kan Jesus si losan un ili'd Galilee.

*Kilaan Jesus Cha Sakit
(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)*

²⁹ Lummawa pun cha Jesus si sinagoga, ummoycha kan cha James ya John si byeoyoy cha Simon kan Andrew. ³⁰ Ha katugangan Simon un byebyai uumbog ti amod chi palatingla. Ot kakmacha imbyega kan Jesus. ³¹ Ummoy si Jesus si uumbogela ot iloglela imala un lamangon kan siya. Ot kakma lakaan chi atungla ot pilakalala chicha.

³² Lummaschom pun, inggetong cha tagu cha losan un lasakit ya cha laayan. ³³ Losan cha tagu si hachi'n ili, lachagupcha si paway chi hachi'n byeoyoy. ³⁴ Ot kilaan Jesus cha mangkangkalasin sakit cha amod un tagu ya pileyyawla cha ayan, ya pilagilocla cha ayan ti ammucha siya.

*Ha Lantudtuchuwan Jesus Ud Galilee
(Luk. 4:42-44)*

³⁵ Likawisngit bummangon si Jesus ot ummoy un ossaan lalluwalu si lugey'n lappun tagù inggew. ³⁶ Bummangon pun cha Simon ya cha biyunla, singngitcha siya. ³⁷ Ot inchesancha pun siya, kalancha “Singsington chika kan cha achu'n tagu.”

³⁸ Ot summongbyat si Jesus, “Masapuy'n intaku kan cha uchum un ili ta inyak ibyegbyega chi bibiyu'n chameg kan chicha, ti siya pang-gopku un ummali utla.” ³⁹ Ot ummoy si Jesus si losan un ili'd Galilee, lambyegbyega kan cha tagu si sinagoga ya pileyyawla cha ayan si cha tagu'n laayan.

*Pilalinawan Jesus Chi Leyaki'n Laleprosy
(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)*

⁴⁰ Inggew chi osa'n leyakin laleprosy un ummoy kan Jesus lampalintuming ya langkad-kachegu. Kalala, “Apu, lu piom, palin-awaolak.”

⁴¹ Kummachegu si Jesus kan siya. Ot ilappachela siya un kalala, “O, piok, lumin-awaka.”

⁴² Kakma lakaan chi leprosyla ot bummayu siya. ⁴³ Ot amman Jesus bililin siya un kalala,

⁴⁴ “Achim pay ibyegbyega killingwak kan sika ulay silu'n tagu. Ngim ingka mampeyang si pachi ya manchatunka, ti hachi imbilin Moses un maluttuaan cha tagu'n lummin-awaka.”*

⁴⁵ Ngim ummoyon pun siya, pin-ala inweyaweg chi killingwan Jesus kan siya. Gapu si hachi, achipun makaslok si Jesus kan cha uchum

* **1:44** 1:44 Leviticus 14:1-8

un ili ti amo-amod cha tagu. Ot illinggew siya si ili'n lappun tagu. Ngim achu cha tagu'n ummoy kan siya un lampeypu si cha uchum un ili.

2

Ha Lamalin-awaan Jesus Si Palalais Chi Leyaki (Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26)

¹ Lummaus pu piga'n eygew, langulin si Jesus ud Capernaum. Lanchilongey'n awed siya si byeyoyla. ² Lachagup cha achu'n tagu inggala lappun maigewan ulay chi kallangan. Ot im-byegbyegan Jesus chi ugud Apudyus kan chicha.

³ Si hachi, gummatong cha opat un leyaki'n bilumbulligencha osa'n lapalalais un leyaki ta iyoycha kan Jesus. ⁴ Ngim lappun in-iloncha'n makaachali kan Jesus ti amod cha tagu. Langwa cha pun, ilabutancha otop un byetug Jesus, asicha ot impacheya buligla. ⁵ Laammuwan pun Jesus chi gettok un pammadicha, kalala si hachi'n lapalalais, "Alakku, lapakawan cha byasuyum."

⁶ Inggew cha uchum un mimistulun chi lintog un umaammuy. Sin-aayumimit cha un kalancha, ⁷ "Puggey katchi ugud chi alla'n tagu? Iyisula ga long-egla kan Apudyus. Ti lappun makapakawan si byasuy ngim si Apudyus abus."

⁸ Tagammun Jesus cha awed si somsomokcha, ot kalala kan chicha, "Puggey katlat chi somsomyu?" ⁹ Simma lagodgochong un ibyega si lapalalais, 'Lapakawan cha byasuyum' willu 'Lumibbyatka, ayam chi oboklu ked malid-chayanka?' ¹⁰ Allaya maligammuwanyu'n Sakon un Alak chi Tagu alla kalobbongak utla pita un

mamakawan si byasuy." Ot kalala si hachi'n lapalalais, ¹¹ "Ibyegak kan sika, lumibbyatka, ayam chi oboklu ya ingkan uwayu!" ¹² Ot lummibbyat siya, ilalikamla obokla, ot ummoyon un itutullong cha losan. Laschaawcha losan ot chilaychayawcha si Apudyus un kalancha, "Lappun illila taku si kamatla."

Ha Langayagen Jesus Kan Levi Un Mandisipulusla

(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)

¹³ Ummoy kasin si Jesus si teyanteg chi byey-byey ud Galilee. Lachagup cha achu'n tagu'n ummoy kan siya ot tiludtuchuwala chicha. ¹⁴ Malidtidchayan pun siya, illilala si Levi un alak Alphaeus, un ummaammuy si bubuggisan, ot kalan Jesus kan siya, "Tun-ucholak." Ot lummibbyat si Levi ot litun-ud kan Jesus.*

¹⁵ Alla pun un mangan cha Jesus kan cha disipulusla si byeyoy cha Levi, achu cha lakakan kan chicha un manchachagup si bugis ya uchum un malagbyasuy, ti achu cha litun-ud kan siya. ¹⁶ Intullong pun cha mimistulun chi lintog un cha Pariseo si Jesus un lakakan kan cha malagbyasuy ya cha manchachagup si bugis, ilimuscha kan cha disipulusla, "Puggey makakan kan cha manchachagup si bugis ya cha malagbyasuy?"

¹⁷ Chingngeyn ked Jesus chicha summongbyat, "Ha tagu'n lappun sikitla, achipunla masapuy chuktuy. Ngim cha makasapuy ked cha lasakit.

* **2:14** 2:14 Si Greek - Tun-ucholak - piola'n uguchon mitun-ud kan Jesus un mandisipulusla.

Achipulak ummalin mangayeg kan cha lalintog un tagu, ngim cha malagbyasuy.”

*Mipanggop Si Kopyan Chi Mallaun
(Mat. 9:14-15; Luk. 5:33-35)*

¹⁸ Inggew chi timpu'n lallaulan cha disipulus John un Mambubunyeg ya cha Pariseo. Si hachi, ummoy cha uchum un tagu lan-imus kan Jesus, “Puggey un chikami'n disipulus John ya cha disipulus cha Pariseo ked mangankallayun kami mallaun, ngim cha disipuluslu achipuncha mallaun?”

¹⁹ Inyalig Jesus un summongbyat, “Ha makwa kamman un mallaun cha bubuyun chi leyaki'n mangkasey lu awed cha kan siya? Mangancha bò amin! Lu inggew chi leyaki'n mangkasey kan cha bubuyunla, achipuncha mallaun. ²⁰ Ngim gumatong chi timpu un miyachayu chi likasey kan chicha, ked hachi asicha mallaulan.”

*Ha Liyalig Un Tudtuchun Jesus
(Mat. 9:16-17; Luk. 5:36-39)*

²¹ Ot kasin lan-alig si Jesus un kalala, “Lappun mangitekup si baru'n luput si chachaan un silup. Ti ha baru'n luput un mitekup, pissayola chachaan un silup ked maam-amod chi pissayla. ²² Ya lappun tagù mangigga si ilabuyu un byeyas si chachaan un giledchang un iiggaan[†] ti bumtak chi hachi'n gedchang ked misuyat chi byeyas ya mayam-an chi gedchang. Ngim ha ilabuyu un byeyas maigga si baru'n giledchang un iiggaan.”

[†] **2:22** 2:22 Cha Judio iggacha byeyas si gedchang chi keyching (goat leather).

*Mipanggop Si Sabyechu'n Man-illongan
(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-11)*

²³ Osa'n Sabyechu un man-illongan cha Judio, langoy cha Jesus kan cha disipulusla si papayaw un lamuy-an si wheat un isun chi pagoy. Ot pummuting cha disipulusla ot kilutimancha.

²⁴ Kalancha Pariseo kan Jesus, “Itullonglu ked chi pin-an cha disipuluslu koon, silupplingcha lintog taku un Judio un mipalit chi mangwa si katlat lu Sabyechu?”

²⁵ Summongbyat si Jesus, “Achipunu kamman bilasa killingwan David ya cha kakadwala si labitilancha ya lakasapuyancha si makan?

²⁶ Lilumlok si David si byeyoy Apudyus si timpun Abiathar un kangatuwan un pachi, ot illayala tilapay un lichatun kan Apudyus un mipalit si lintog lu kalon cha uchum un tagu ti abus cha papachi mangan.[‡] Ngim killan David chi hachin tilapay ot illidchela cha bubuyunla.”

²⁷ Ot inyalungus Jesus un kalala, “Ha Sabyechu un man-illongan, killingwan Apudyus un bumayuwan cha tagu, chakampun si killingwan Apudyus cha tagu'n bumayuwan chi Sabyechu.

²⁸ Ked Sakon un Alak chi Tagu, alla kalobbongak un mangibyega lu silu makwa si Sabyechu'n man-illongan.”

3

*Ha Leyaki'n Lasikod
(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)*

[‡] **2:26** 2:26 v. 25-26 Leviticus 24:9, 1 Samuel 21:1-6

¹ Si osa'n Sabyechu, ummoy kasin si Jesus si sinagoga. Inggew chi osa'n leyaki'n lasikod chi imala. ² Inggew bo cha tagu'n mansingisingit si mangichi'yumancha kan Jesus. Tamtamchagencha siya lu palin-awaola lasikod si Sabyechu'n man-illongan. ³ Ot kalan Jesus si hachi'n leyaki'n lasikod, "Umalika utla." ⁴ Ot kalan Jesus kan chicha losan, "Himma ipalubus chi lintog taku un makwa si Sabyechu? Koon taku bibiyu willu lawwing? Taguwon taku tagu willu patoyon taku?" Ngim gummi'gillokcha.

⁵ Summanga si Jesus si lilangyangala chicha, manchachauy bo ti latangkin chi somsomokcha. Ot kalala si hachi'n leyaki, "Uyachom chi imam." Ot iluyedla ot bummayu imala. ⁶ Lummawa cha Pariseo ot ummoycha kan cha tagun Herod ta tuyagoncha in-iloncha'n mangtoy kan Jesus.

Tilun-ud Cha Amod Un Tagu Si Jesus

⁷ Ummoy cha Jesus kan cha disipulusla si teyanteg chi byeybyeey. Litun-ud cha amod un tagu'n lampeypu'd Galilee ya Judea, ⁸ Jerusalem ya Idumea, ya inggew cha uchum un lampeypu'd chomang chi chewwang un Jordan ya cha lamppeypu si sakup chi Tyre ya Sidon. Ummoycha intullong si Jesus ti lanchilameg cha pin-ala killingwa. ⁹ Gapu si kaachun cha tagu, imbyegan Jesus kan cha disipulusla un isagalacha byangka ta inggewala, ta achi maipit kan cha amod un tagu. ¹⁰ Gapu ta achu cha pilalinawala, langgunggulod cha losan un lasakit kan Jesus ta appachencha siya. ¹¹ Ot intullong

pun cha tagu'n laayan si Jesus, lampalintum-ingcha si sangwalala ot illipkawcha'n, "Sika Alak Apudyus!" ¹² Ngim ammala bililin chicha'n achicha ibyegbyega chi mipanggop kan siya.

Chilutukan Jesus Cha Lasawayan Si Chuwa'n Apostolesla

(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)

¹³ Lalagecha si Jesus si osa'n tagudtud. Ot ilayagela cha tagu'n piola, ot ummoycha kan siya. ¹⁴ Chilutukala cha lasawayan si chuwa un lingachenla apostoles un mambiyunla, ya ibu-unla chicha'n umoy mangibyegbyega si Bibiyu'n Chameg.* ¹⁵ Illidchela chicha si kalobbongan un mameyyaw kan cha ayan. ¹⁶ Allaya ngachen cha chilutukalan lasawayan si chuwa: Si Simon (lingachalala si Peter); ¹⁷ cha James kan John un alak Zebedee (lingachalan Jesus chicha, Boanerges un ha piola'n uguchon, "Alak chi kuchuy"); ¹⁸ si Andrew, si Philip, si Bartholomew, si Matthew, si Thomas, si James un alak Alphaeus, si Thaddeus, si Simon un mangisasakkit si ilila, ¹⁹ ya si Judas Iscariot un langiyibit kan Jesus.

Si Jesus Kan Beelzebul

(Mat. 12:22-31; Luk. 11:14-23)

²⁰ Oli pun ummoyon si Jesus, ot kasin bo lachagup cha achu'n tagu ked mippun in-iloncha un mangan. ²¹ Chinggeyn pun chi paminyala killingwala, ummoy cha ta itallaycha siya ti kalan cha uchum un tagu'n latingtingangan siya.

* **3:14** 3:14 Ha mipati si manuscript cha Greek ked cha lasawayan si chuwa un lingachenla apostoles.

²² Awed cha uchum un mimistulun chi lintog un lampeypu'd Jerusalem, kalancha, "Awed kan siya si Beelzebul un pangat cha ayan ked siya chi langatod kan Jesus si kilabyelin un mameyyaw kan cha ayan." ²³ Ot ilayagen Jesus chicha ot lan-alig un kalala, "Ha makwa kamman un italung Satalas peyyawon chi long-ebla? ²⁴ Ulay silu'n turay lu lappun timpuyug cha tagu un mantillalungcha mampapatoy, lalakacha'n mayam-an. ²⁵ Katchi bo makwa si simbyeyan, lu lappun timpuyugcha un mantillalungcha mampapatoy maasibbyakawcha. ²⁶ Ked lu makapatoy si Satalas si asin-aayanla, un lappun timpuyugcha, lappun kakwaancha ked mangkiged chi kalobbongancha. ²⁷ Lappun makaslok si byeyoy chi mangkoschey'n tagu ked lan-aya kan cha kukkuwala lu achila yan ulaon byayuchon chi mangkoschey, asila ot samsamon cha kukkuwala.

²⁸ "Tuttuwa ibyegak kan chikayu, makwa un mapakawan cha losan un byasuyn cha tagu ya cha lawwing un ibyegbyegacha mipanggop kan Apudyus. ²⁹ Ngim lu silu mangibyega si lawwing mipanggop si Ispiritun Apudyus, achipun mapakawan ing-inggala." ³⁰ Imbyegan Jesus chi hachi ti imbyegbyegacha un, "Laayan siya."

*Cha Ibilang Jesus Un Susuludla Ya Ilala
(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)*

³¹ Ot gummatong chi ilan Jesus ya cha susuludla, illinggew cha si paway ot impaayegcha si Jesus. ³² Amod cha tagu'n ummaammuy un langalluyung kan Jesus, ot imbyegegcha kan siya,

"Awed si ilam ya cha susuludlu ud paway un ipaayeg chika."

³³ Summongbyat si Jesus un kalala, "Sili si ilak ya silu cha susuludku?" Ti lu silu cha mangwa si pion Apudyus, chicha cha ibilangku'n ilak ya susuludku. ³⁴ Ot lanlangyanga kan cha tagu'n langalluyung kan siya ot kalala, "Itullongyu! Allaya cha ibilangku un ilak ya susuludku! ³⁵ Ti lu silu mangwa si pion Apudyus, chicha cha ibilangku'n ilak ya susuludku."

4

Alig Chi Sumimitan Cha Liwagaweg (Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8)

¹ Kasin si Jesus ummoy lantudtuchu si igid chi byeybyey ud Galilee. Gapu ta achu-achu cha tagu'n langalluyung kan siya, summakyat siya si byangka ot ummamuy, ked inggew cha tagu si teyangteg. ² Ot achu cha intudtuchula kan chicha si pangngalig un kalala, ³ "Chongyonyu! Ingew chi osa'n tagu'n ummoy lanwagaweg si bukey. ⁴ Si lanwagawagelad chi bukey si umala, liweysi cha uchum si chayan ot ummoy cha sissiwit tiluktukan. ⁵ Cha uchum un bukey liweysicha si kabyetbyetuwan un akit chi pitala. Lasalim-itcha ti manyapit chi pitala. ⁶ Ot ummilit pun, lakyawcha ot leyangucha ti achipun lachayom chi lamutcha. ⁷ Cha uchum un bukey liweysicha si lassi-lassi ot summimitcha. Ngim chummakey cha lasi, ot laayung cha muya, ot achipun lamunga. ⁸ Ngim liwagaweg cha uchum un

bukey si mallogway un pita. Mampogos chi tum-mubuwancha ya chummakyancha ot lamunga cha losan si sintutlumpuyu bungan cha uchum, sin-oolompuyu ya singgagasut cha bungan cha uchum.”⁹ Ot kalan Jesus, “Chongyonyu ya somsomkonyu pion chi inyaligku un uguchon.”

*Ha Pion Chi Liwagaweg Un Bukey'n Uguchon
(Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10)*

¹⁰ Ummabus pun si Jesus, ummoy cha lasawayan si chuwa'n disipulusla ya cha uchum un lanchongey kan siya, ilimuscha pion chi inyaligla'n uguchon. ¹¹ Ot kalala kan chicha, “Impatagammuk kan chikayu chi palimod mipanggop si Mampangatan Apudyus. Ngim kan cha uchum un achipun mamati, panggalig chi mitudtuchu kan chicha,¹² ‘Ti ulay itutullongcha, achipuncha maila. Ya ulay chochongyoncha, achipuncha maawatan.

Ta lu somsomkoncha, ked maawatancha, mansagungcha kan Apudyus ked pakawalola chicha.’ ”*

*Imbyegan Jesus Chi Pion Chi Panggalig Chi Lanwagaweg Un Uguchon
(Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15)*

¹³ Hachi ked, kalan Jesus kan chicha, “Lu achipunyu maawatan chi panggalig alla, simma in-ilonyu'n makaawat si uchum un panggaligku. Allaya pion chi panggalig un uguchon:¹⁴ Ha lanwagaweg, inwagawegla ugud Apudyus.¹⁵ Cha liweysi si chayan miyalig cha si tagu'n

* **4:12** 4:12 Isaiah 6:9-10

langngey si ugud Apudyus, ngim kakma ummoy si Satalas ot kilaanla ugud Apudyus un chingngeycha. ¹⁶ Ked cha liweysi si kabyetbyetuwan, miyalig cha si tagu'n langngey si ugud Apudyus ot kakmacha ilawat un silalagsak. ¹⁷ Ngim achipun lummamut chi ugud Apudyus si somsomokcha. Oli pun, gumatong chi masuklutancho ya lapaligatancha gapu si langawatancha si ugud Apudyus, ot achipuncha intuyutuyuy un mamati ngim kakmacha lan-awichen chi pammaticha. ¹⁸ Ked cha liweysi si lassi-lassi, chicha cha tagu'n langngey si ugud Apudyus, ¹⁹ ngim gapu si chanchaleg chi biyeg, ya gosgos chi bilaklang, ya akokos cha losan un byaleg un pioncha, laoy cha langayung si ugud Apudyus un chingngeycha, ked siya achipuncha mamungaan. ²⁰ Ngim cha liwagaweg si pitan mallogway, chicha cha tagu'n langngey si ugud Apudyus ked tiluttuwacha. Ot lamunga pammaticha si sintatlumpuyu, sin-oolompuyu ya singgagasut cha uchum.”

*Achipun Makwa Un Malakkobyen Chi Silaw
(Luk. 8:16-18)*

²¹ Kalan Jesus kan chicha, “Tonggem kamman chi silaw ked lilakkobyem si chungchung? Willu iggam kamman si guweb chi katli? Chakampun, ti misap-ey si ustu'n papattayala. ²² Somsomkonyu yan. Lappun mitatayu un achipun mitokwey. Ya losan un achipun matagammuwan si sala, gumatong chi timpun mipakaammu. ²³ Lu awed laingaan kan chikayu, chongyola otyan.”

24 Ot kalala bo kan chicha, “Ammanyu chochongyon chi ibyegak kan chikayu, ha koonyu kan cha uchum, hachi bo koon Apudyus kan chikayu, ngim sinchumadlu chi koola. **25** Ha tagu’n tumuttuwa si chingngeyla, machogchogan chi maawatala. Ngim ha tagu’n achipunla koon chi chingngeyla, makaan ulay akit un laawatala.”

Ha In-ilon Chi Chumakyan Chi Liwagaweg Un Bukey

26 Intuyuy Jesus un lan-ugud un kalala, “Ha Mampangatan Apudyus miyalig si osa’n tagu’n ummoy lanwagaweg si bukey si umala. **27** Masuyop si lilabi ya bummangon si biligbigat. Ked ha tuyala, summimit ya chummakey. Ngim achipun chi hachi’n tagu ammu lu hilu in-ilon chi tuyalan chummakey. **28** Ti ha pita langipatubu kan cha tuyala ked mamungacha. Umulan tumubu, lamusbus, oli ked lootong. **29** Ked lu meum, ummoyla aliyon si man-aali.”

Ha Alig Chi Bukeyn Chi Mustasa

(Mat. 13:31-33; Luk. 13:18-19)

30 Ot kalan Jesus, “Simma miysiwan chi Mampangatan Apudyus? Simma miyaligela? **31** Isun chi bukeyn chi mustasa, siya kabyen-itam un bukey un imuyan chi tagu si pita. **32** Ngim lu chumakey, siya kachakyan un tuyala ya mangkalachu pangala un makwa’n malukbutan chi sissiwit.”[†]

[†] **4:32** 4:32 Ha kalasin chi mustasa un limuya si pitan cha Judio ked chakchakey lu limuya utla philippines. Umoy un 12 feet kataklangla.

³³ Hachi in-ilon Jesus un lantudtuchu kan cha tagu un achu inyuseyla'n pangngalig ta awed kan chicha lu maawatancha. ³⁴ Inyuseyla pangngalig kan cha losan un intudtuchula. Ngim ummabus cha pun kan cha disipulusla, ammala impakaawat kan chicha.

*Pilagiloc Jesus Chi Byali
(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)*

³⁵ Lummaschom pun si hachi'n eygew, kalan Jesus kan cha disipulusla, "Intaku si chomang chi alla'n byeybye." ³⁶ Ot tilelancha cha achu'n tagu. Lallugencha si byangka un lalluluggalan Jesus. Illinggew bo cha uchum un byangka'n lakaoy kan chicha. ³⁷ Umooli pun, maeg ga gummatong chi lapigsan byali ot pin-an chi chal-luyun saksakyabyen chi byangka ot mapmaplu byangka si chelum. ³⁸ Inggew si Jesus si ammutan chi byangka un lamupungangan un lasusuyop. Bilangon cha disipulusla siya un kalancha, "Mis-tulu, achipunka kamman machalagen un alla'n milutob taku?"

³⁹ Bummangon si Jesus ot pilagilocla byali un kalala, "Ustun!" Ot kalala bo si challuyun, "Gu-milokka!" ot lumin-awa tayun. ⁴⁰ Ot kalan Jesus kan cha disipulusla, "Pakayuggey umogyat? Ha lappun gey pammatiyu?"

⁴¹ Ngim laslaschaawcha ot lan-asi-imuscha, "Himmaga tagu'n alla? Ulay chi byali ya chal-luyun ked tuttuwaoncha siya!"

5

*Ha Leyaki'n Laayan Ud Gerasenes
(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)*

¹ Gummatongcha si chomang chi byeybyey ud Galilee, un sakupon chi Gerasenes.* ² Lummogsed pun si Jesus si byangka, liyabot kan siya osa'n leyaki'n laayan un lampeypu si loblobon. ³ Ha alla'n laayan ked illiinggew si loblobon ked lappun makabyayud kan siya ulay lu pusas. ⁴ Pin-a lapusasan chi imala ya ikila ngim pin-ala pilogpogsat ya liyamyaman chi byayud chi ikila. Lappun makasapey un makaipugod kan siya. ⁵ Eygewola ya labiyola malliklikwos si loblobon ya bibbilig un pumalakuy ya pin-ala sugaton chi long-egla si byetu.

⁶ Intapla pun si Jesus, lalodchak un liyabot ot lampalintuming si sangwalan Jesus. ⁷⁻⁸ Ot kalan Jesus si ayan un inggew si leyaki, “Wissedka si alla'n tagu!” Ot impakuy chi leyaki'n gumminga, “Simma piom un koon kan sakon, Jesus un Alak chi Kangatuwan un Apudyus? Kacheguwam sakon si ngachen Apudyus ta achim sakon pali-gatan!”

⁹ Oli pun ilimus Jesus kan siya, “Simma ngachenlu?”

Summongbyat chi leyaki'n laayan, “‘Palos’ ti kalibulibu kami!”† ¹⁰ Ot langkadkachegucha kan Jesus ta achipuncha mapeyyaw si hachi'n ili.

* ^{5:1} 5:1 Ha ngachen chi alla'n ili un liigili si manuscript ked Gadarenes willu Gergesenes. † ^{5:9} 5:9 Legion - grupu cha army cha Roman, libu un lawwik un Roman armies.

11 Inggew cha sinsusubsub un achu-achu'n byeyok si tagudtud un adchaliyan si hachi'n ili.

12 Ot langkadkachegu cha ayan kan Jesus un kalancha, "Ibuunlu chikami kan cha anchiyan byeyok ta chicha inggewanmi." **13** Inteun Jesus cha ayan un umoy. Tilelancha leyaki ot lilum-lokcha kan cha byeyok. Ot lanchokchokascha'n lummayug si angit ot laamincha laalud si byey-byey. Ha bilang cha byeyok ked umoy un chuwa'n libu.

14 Cha hachi'n man-aachug kan cha byeyok ked ummawidcha ta umoycha ibyega kan cha tagu si ili ya byebyeeyoy un lampalikwos. Ot ummoy cha tagu intullong chi lakwa. **15** Gummatongcha pun si ingewan Jesus, illilacha hachi'n leyaki'n tilelan cha achu'n ayan. Ummaammuy un lansilup ya bummayu somsomokla. Ot ummogyatcha. **16** Cha hachi'n langitullong, imbyegacha kan cha tagu lakwa si hachi'n leyaki ya cha byeyok. **17** Ot langkadkachegu cha tagu kan Jesus ta telala hachi'n ilicha.

18 Alla pun un umoy si Jesus mallugen si byangka, langkadkachegu hachi'n leyaki un tilelan cha ayan ta mitun-ud kan siya. **19** Achipun Jesus inteun un mitun-ud siya. Ngim kalala, "Ingkan uwayu ta ibyegam kan cha agim chi killingwan Apudyus kan sika ya in-ilola'n kummachegu kan sika." **20** Ummoyon chi hachi'n leyaki ot ummoyla imbyegbyega killingwan Jesus kan siya kan cha simpuyu'n ili un sakupon chi Decapolis. Ot laschaaw cha losan un tagu'n langngey si imbyegala.

*Pammati Lakaalan Chi Sakit Chi Byebyai Ya
 Lataguwan Chi Byebyeyasang
 (Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)*

²¹ Kasin cha Jesus langulin si chomang chi hachi'n byebyey. Si inggewala si teyanteg, lachagup cha achu'n tagu kan siya.

²² Gummatong bo osa'n pangat chi sinagoga un mangngachen Jairus. Intullongla pun si Jesus, lampalintuming si ikiyala. ²³ Ot langkadkachegun kalala, "Mamattoyon chi alakku'n byebyai. Kewam ta umalim u appachen siya ta makaan chi sakitla ya matagu." ²⁴ Ot litun-ud si Jesus kan siya.

Ot litun-ud bo cha amod un tagu kan siya ya langgunggulodcha si cheegla.

²⁵ Inggew bo osa'n byebyai un labyeyeg chi sakitla'n mambuyubuyus, umoy un lasawayan si chuwa'n tawon. ²⁶ Lapaligatan un pin-a lampaa gas kan cha achu'n chuktuy ked laamin lagastus cha kukkuwala, achipun ummuloy ngim laam-amod chi sakitla. ²⁷ Chingngeyla pun chi mipanggop kan Jesus, ummoy lichoga kan cha achu'n tagu si ochogen Jesus ot ilappachela silupla. ²⁸ Ti ha somsomokla kalala, "Samela gey lu maappachek chi silupla, lumin-awaak."

²⁹ Kakma latatyok chi mambuyubuyus un chayala ot lagiklala un lummin-awa long-egla.

³⁰ Kakman bo Jesus lagikla un lummawa kilabyelinla. Lantu wili kan cha tagu ot ilimusla, "Silu langapped si silupku?"

³¹ Kalan cha disipulusla, "Ilam kabbod cha tagu'n manggunggulod si cheeglu, kalam pay laing un silu langapped kan sakon?"

³² Ngim lanlangyanga si Jesus ta itullongla lu silu langwa. ³³ Gapu ta ammun chi hachi'n byebyai lakwa kan siya, ummachali un mamay-payogpog si ogyatla ot lampalintuming si sang-walanla. Ot imbyegala katuttuwaan. ³⁴ Kalan Jesus si byebyai, "Alakku, gapu si pammatim kan sakon lummin-awaka. Ammam umoyon. Achipun kasin umuli sakin."

³⁵ Si hachi'n man-ugu-uguchen Jesus, gummatong cha uchum un bubùulon Jairus un lampaypu'd uwacha. Kalancha kan Jairus, "Latoy chi alaklu, ked patakuggey taktakon chi mis-tulu?"

³⁶ Ngim ilatunguyn Jesus chi imbyegacha ot kalala kan Jairus, "Achika manchaleg. Basta mamatika."

³⁷ Achipun Jesus inteun un awed mitun-ud kan siya, malaksig cha Peter ya cha James kan John un mansulud. ³⁸ Gummatong cha pun si byeyoy chi pangat chi sinagoga, illilan Jesus un sin-iibincha ya lappun kapuutan cha tagu. ³⁹ Lilumlok si Jesus ot kalala kan chicha, "Pakayuggey sin-iibin ya lappun kapuutanyu? Achipun latoy chi byebyeyasang ngim masusuyop abus."

⁴⁰ Ot liyokyokcha siya. Oli pun pileyawala chicha, ot ilayagela ama ya ilan chi byebyeyasang, ya cha inyawitla bo'n disipulusla ot lilumlok cha si inggewan chi byebyeyasang. ⁴¹ Iloglela iman chi byebyeyasang ot kalala, "Talitha cum!" Piola'n uguchon "Byebyeyasang, bumangonka!" ⁴² Ot labyalangon chi byebyeyasang ot malidchayan.

Patungedcha laschaaw si lakwa. ⁴³ Amman Jesus bililin chicha ta achicha ibyegbyega alla'n lakwa, ot imbyegala bo'n pakalancha siya.

6

Achipun Cha Kailiyan Jesus Potgon Siya (Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)

¹ Ummoyon si Jesus si hachi'n ili ot langulin si ilila, kiladwaan cha disipulusla. ² Sabyechu pun, ummoy lantudtuchu si Jesus si sinagoga, ked achu cha laschaaw si chingngeycha siya ot kalancha, "Simma langachayan chi tagu'n alla kan cha laoy? Simma langealad chi kilaingla? Ya simmaga in-ilola'n mangwa si lakaskaschaaw? ³ Chakampun kamman un siya hachi'n kalupintey? Chakampun kamman un siya alak Mary ya sulud cha James, Joseph, Judas ya Simon? Chakampun kamman un alla cha byebyai'n suludla kan chitaku?" Ot achipuncha impotog siya.

⁴ Kalan Jesus kan chicha, "Mapotgen chi propeta si uchum un ili, ngim achipun mapotgen si mismu'n ilila ya mismu'n kabyeyoyla."

⁵ Achipun langwa si lakaskaschaaw si Jesus udchi, malaksig kan cha akit un lasakit un langipatayala si imala ot lummin-awacha. ⁶ Ot laschaaw siya ti achipun cha tagu lamati kan siya.

Imbuun Jesus Cha Lasawayan Si Chuwa'n Disipulusla (Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)

Ot lilikwos Jesus cha ili-ili un lantudtuchu.
⁷ Oli pun ilayagela cha lasawayan si chuwa'n disipulusla ot illidchela chicha si kalobbongan un mameyyaw kan cha ayan ot silinchodwala imbuun chicha. ⁸ Bililinla chicha'n kalala, "Achi kayu mangiyawit ulay silu lu mambyaat kayu, ha sekud abus. Achi kayu mambyayun, achi kayu mampasiking, ya achi kayu mangiyawit si pilak. ⁹ Mansanchey kayu ngim achi kayu mangawit si mansukatyu. ¹⁰ Lu awed mammangili kan chikayu, iinggaew kayu si byeyoyla, inggala telanyu hachi'n ili. ¹¹ Lu gumatong kayu si ili'n achipun chikayu mangiliyon ya achipuncha chumngey kan chikayu, telanyu ked pukpukanyu tapuk si ikiyu ta mangagammuwancha un kigedcha gey si machusaancha."

¹² Ot ummoycha imbyegbyega kan cha tagu un masapuy'n mambyabyawicha kan cha byasuycha. ¹³ Pileyyawcha cha achu'n ayan ya ilapyusancha cha achu'n lasakit ot lumminawacha.

*Ha Latoyan John Un Mambubunyeg
(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)*

¹⁴ Chingngeyn Ari Herod chi pin-an cha Jesus kingwa ti pin-an cha tagu ibyegbyega ngachen Jesus. Kalancha uchum, "Siya si John un Mambubunyeg un ummuli latagu. Hachi gapula'n awed chi pallakabyelinla un mangwa si lakaskaschaaw."* ¹⁵ Kalan bod cha uchum, "Siya

* **6:14** 6:14 Ha alla'n Herod ked Herod Antipas un alak Ari Herod un ari si kabyen-og Jesus. Ha ustun title ked tetrarco ngim cha somsomok cha iRome, ha kasasaedla ked isun chi ari.

si Elijah.” Ked kalan bo cha uchum un, “Siya osa’n propeta, un isun cha propeta si sin-eygew.”

¹⁶ Ngim chingngeyn pun Herod cha alla, kalala, “Si John un impasiwatku, ked ummuli latagu!”

¹⁷ Ti Herod mismu lampachokma kan John ot impabyayudla. Killingwala cha alla gapu kan Herodias un asawan chi suludla’n Philip, ti ilasawala bo. ¹⁸ Ti pin-an John imbyegbyega kan Herod un, “Lappun kalobbongam un mangasawa si asawan chi suludlu.” ¹⁹ Ot amod chi lanlalawwing Herodias kan John, ked piola’n ipaotoy siya. Ngim lappun makwala, ²⁰ ti ummogyat si Herod kan John ti ammula un lalintog ya laapudyusan un tagu ked sileyaklibyela siya. Lu chongyon Herod siya, abulichu somsomokla, ngim pipiola’n chochongyon si John.

²¹ Oli pun chilumtong chi wayan Herodias. Gummatong pu eygew un liyalakan Herod, ilayagela cha langangatun opisyey, cha papangat cha susuychachu ya cha papangat ud Galilee. ²² Ot lilumlok chi alak Herodias un byebyeeyasang ot lansala, ot laslas-om cha Herod ya cha mangilila.

Ot kalan Herod si byebyeeyasang, “Kochewom lu silu piom, ked idchok kan sika.” ²³ Ot insapatala bo kan siya, “Ulay lu silu kochewom kan sakon ked idchok, ulay kagodwan cha ili un iturayak.”

²⁴ Lummawa byebyeeyasang ot ummoyla ilimus kan ilala, “Simma kochewok?”

Ot kalan ilala, “Ha uy়un John un Mambubun-yeg.”

²⁵ Ot chilechesan chi byebyeyasang un langulin kan Ari ot kalala. “Piok un idchom kan sakon si sala mapepeyatun uyun John un Mambubunyeg.”

²⁶ Laasusu si Ari Herod ngim gapu ta insapatala si sangwanan cha mangilila, mabiin un achipun malungpey si insapatala. ²⁷ Ot kakmala imbuun chi osa'n suychachula ta igetongla uyun John. Ummoy chi suychachu ot siliwatla uyun John si byabyayyuchen. ²⁸ Ot inggetongla lapepeyatu'n uyun John, ot illidchola si hachi'n byebyeyasang ot illidchon chi byebyeyasang kan ilala. ²⁹ Chingngeyn pun cha disipulus John chi lakwa, ummoycha illaya lechegla ot illimboncha.

*Ha Lamakalan Jesus Si Cha Limallibu'n Tagu
(Mat. 14:1-12; Luk. 9:10-17; Jhn. 6:1-14)*

³⁰ Langulin cha apostoles kan Jesus. Imbyegacha kan siya losan un killingwacha ya intudtuchucha. ³¹ Gapu ta amod cha tagu'n gumatogatong ya umoyo-oyon, lappun timpucha'n mangan. Ot kalan Jesus kan chicha, “Intaku tumalin si lugey'n makwa'n umillong takù akit.” ³² Ot lallugencha si byangka un ummoy tummalin si lugey un lappun tagu.

³³ Ngim achu cha tagu'n langitullong si ummoyolancha ot immatulancha chicha. Ot cha lampeypu si losan un ili, sintotodchakcha'n langoy si teyanteg ot ummulacha gummatong si lugey un ayan cha Jesus. ³⁴ Lummogsed pun si Jesus si byangka, intullongla cha amo-amod un tagu, ot kilacheguwala chicha, ti isucha keylilu

un lappun mangayyuwan kan chicha. Ot illugin Jesus un laludtuchu kan chicha si achu'n byaleg.

³⁵ Alla pun un lummaschom, kummamatam cha disipulus Jesus kan siya ot kalancha, "Alla'n lummaschom, ked alla taku si lugey'n lappun byebyeyoy. ³⁶ Paoyolom cha tagu ta umoycha kan cha adchaliyan un ili mangngila si kaloncha."

³⁷ Ngim summongbyat si Jesus, "Chikayu makan kan chicha."

Kalancha kan siya, "Piom un uguchon chikami umoy ngumila si tilapay un paseyn chi chuwanggasut un denari ked ipakanmi kan chicha?"[†]

³⁸ Ilimus Jesus kan chicha, "Piga awed un tilapay? Ingkayu u itullong."

Langchas cha pun, kalancha, "Awed chi lima'n tilapay ya chuwa'n ikan."

³⁹ Bililin Jesus cha disipulusla un paamuyoncha cha tagu un maup-uppun si komkompay. ⁴⁰ Ot ummamuy cha tagu'n laup-uppun si singgagasut ya sillilimampuyu. ⁴¹ Ot illayan Jesus chi hachi'n lima'n tilapay ya chuwa'n ikan, ot lantanged ud langit, lanyaman kan Apudyus. Pilispis-igla tilapay ya ikan ot illidchola kan cha disipulusla ta iwayascha kan cha tagu. ⁴² Langancha losan ot lassugcha. ⁴³ Ot chilagup cha disipulusla cha lasawey ot laplaplu lasawayan si chuwa'n langaya. ⁴⁴ Lasuyuk si limallibu cha langan un lelleyaki, achipun libilang cha byebyebyai ya cha aalak.

[†] **6:37** 6:37 Si Greek chuwa'n gasut un denario. Osa'n denario ked byetug chi mangeygew un tangchen.

*Lalidchayan Si Jesus Si Lap-at Chi Chelum
(Mat. 14:22-33; Jhn. 6:16-21)*

⁴⁵ Lagamput pun chi lamakalan Jesus kan cha tagu, kakman Jesus lallugalon cha disipulusla si byangka ta umun-ulacha chumemang si byey-byey un umoy ud Bethsaida. Ot pilaoyonla cha tagu. ⁴⁶ Pilaoyonla ked chicha, lalagecha siya si osa'n bilig ta umoy malluwalu.

⁴⁷ Alla pun un lumabi, inggew chi byangka si gawan chi byeybyey, ked os-ossaan si Jesus si bilig. ⁴⁸ Intapla cha disipulusla'n mampampaligat un mangipaoyon si byangka ti liyabot chi amod un bidbid. Alla pun un wiswisngit, ummoy si Jesus kan chicha'n lalidtidchayan si lap-at chi chelum. Lausala otyan chicha, ⁴⁹⁻⁵⁰ ngim intullongcha pun siya un malidtidchayan si lap-at chi chelum, sintutukingcha si ogyatcha ti kalancha pun lu kamyog.

Ot kakman Jesus gilingaan chicha, un kalala, "Achi kayu umogyat! Sakon laoy. Achi kayu manchaleg!" ⁵¹ Ot lakanugen kan chicha si byangka, ot gummilok chi bidbid. Ot patunged laslaschaaw cha disipulusla, ⁵² ti ulay intullongcha lampaachuwan Jesus si tilapay, achipuncha laawatan chi piola'n ibyega mipanggop si kilabyelinla, ti latangkin chi somsomokcha.

*Pilalin-awan Jesus Cha Lasakit Ud Gennesaret
(Mat. 14:34-36)*

⁵³ Chummemangcha pun si byeybyey, gummatongcha si sakup chi Gennesaret, ot impungodcha byangkacha. ⁵⁴ Lummawacha pun si byangka, kakman cha tagu immatulan si Jesus.

55 Ot sintotodchakcha'n ummoy si losan un ili'n adchaliyan. Ot chingngeycha pun, biluligencha cha lasakit ta iyoycha si inggewala. ⁵⁶ Ulay lu chilu'n lugey'n ayala, iyoycha cha lasakit si maup-uppalan cha tagu, ot langkadkachegucha kan siya ta samela gey appachen cha lasakit chi sanggayachen chi anchu'n silupla. Ot cha losan un langapped lummin-awacha.

7

Tudtuchun Cha Iyaawi (Mat. 15:1-9)

1 Si osa'n eygew, lachagup cha Pariseo ya cha uchum un mimistulun chi lintog un lampeypu'd Jerusalem, ummoycha kan Jesus. 2 Ot intul-longcha cha uchum un disipulus Jesus un mangaman un kiisaw chi imacha. Achipuncha tiluttuwa cha ugalicha'n Judio un mambiyucha yan, asicha ot mangan. 3 Ti cha Pariseo ya cha losan un Judio, tuttuwaoncha ugalin cha iyaawi un achipuncha mangan lu achipuncha mambiyu. 4 Ya achipuncha bo kalon cha uchum un makan un mangin-an si mekit lu achipuncha ulaon byebyayan. Ked achu bo uchum un ugalin cha iyaawi un tuttuwaoncha, isun chi iniloncha'n man-uyas si byanga ya kanchilu ya mangkiwas si tasa ya chuyug.

5 Ot ilimus cha Pariseo ya cha mimistulun chi lintog kan Jesus "Puggey cha disipuluslu un achipuncha tuttuwaon chi ugali un tilawid taku kan cha leypuwan taku, ngim mangancha'n kiisaw chi imacha?"

6 Summongbyat si Jesus un kalala, “Tuttuwa imbyegan Apudyus kan propeta Isaiah mipang-gop kan chikayu’n tagu’n aginpapati. Kalan chi inggilin Isaiah,

‘Cha tagu’n alla, chaychayawoncha sakon si tupokcha,
ngim adchayuwан chi somsomokcha kan sakon.

7 Lappun simbin chi malaychayawancha kan sakon, ti siyad itudtuchucha ugali un killingwan cha tagu, ked kalancha’n bilinku.’*

8 Lan-awichenyu bilin Apudyus ked siya popot-potanyu ugalin cha tagu.”

9 Ot intuyuy Jesus un langibyega, “Lalaing kayu un langiwalin si bilin Apudyus taplu siya bo tuttuwaonyu ugaliyu. **10** Ti kalan chi bilin Moses, ‘Potgom cha amam kan ilam,’ ked ‘Lu silu mangeyaweg si amala ya ilala, masapuy’n mapatoy.’†

11 “Ngim ha itudtuchuyu ked sabyali. Ti kalanyu lu awed mituyung chi tagu kan cha amala kan ilala ibyegala kan chicha, ‘allaya chi ituyungku ngim Korban (piola’n uguchon, uwani Apudyus), ked achipun masapuy’n idchela chicha.’ **12** Ked lu hachi ibyegala, ipalityu si ing-inggala un tumuyung kan cha amala kan ilala. **13** Ked gapu si cha ug-ugali un itudtuchuyu si achu’n tagu, lambyalin un liwalin chi ugud Apudyus. Ya achu cha kokòonyu un kamatchi,” kalan Jesus kan chicha.

* **7:7** 7:7 v. 6-7, Isaiah 29:13 † **7:10** 7:10 Exodus 20:12,
Deuteronomy 5:16

Ha Kopya Un Mampeywing Si Tagu

¹⁴ Ilayagen Jesus cha amod un tagu kasan ot kalala kan chicha, “Chongyonyu losan chi alla ta maawatanyu. ¹⁵ Chakampun un mikam-ot chi tagu mampeywing kan siya, ngim ha mibyeyan chi tupokla. ¹⁶ Chongyonyu lu liingaan kayu.”

¹⁷ Lapalos pun, tilelan Jesus cha tagu ot lilum-lok si byeyoy, lakaimus cha disipulusla lu silu pion chi pangngaligla'n ibyega. ¹⁸ Kalan Jesus kan chicha, “Ha lappun malunglungyu? Ha achipunu bo maawatan un ha lumlok si tupok chi tagu ked achipunla chimkon chi tagu? ¹⁹ Ti achipun umoy si somsomokla ngim mangoy si buwangla ked lummoswa.” (Ha piola'n uguchon ked mampeykas cha losan un makan).

²⁰ Intuyuyla kalan un, “Ha mibyeyan chi tagu ked siya mampeywing kan siya. ²¹ Ti somsomok chi tagu meypuwan cha lawwing un kopya, un isun chi kilagatkat, chegchegas, akaw, pumatoy, ²² agum, kilalawwing, silisikap, apos, mangkiyakiyap, lilastug ya uchum un liluluku. ²³ Losan cha alla ked lampeypu si somsomok chi tagu ked siya mampeywing si tagu kan Apudyus.”

*Ha Pammatin Chi Osa'n Byebyai
(Mat. 15:21-28)*

²⁴ Tilelan Jesus chi hachi'n ili ot ummoy si ili'n sakupon chi Tyre. Lilumlok si osa'n byeyoy ked achipunla pion un maammuwan un awed siya, ngim achipunla misulib chi kaawedla. ²⁵ Inggew chi osa'n byebyai un ha alakla ked latimu. Chingngeyla pun un awed si Jesus udchi,

kakma ummoy si awechela. Lampalintuming si sangwalanla,²⁶ ot langkadkachegu ta peyyawola ayan un inggew si alakla. Ha alla'n byebyai ked liyalak ud Phoenicia un sakupon chi Syria ya Grego ugudla.²⁷ Inyalig Jesus un langibyega kan siya, "Masapuy'n un-ulaon pakalan cha alak, ti chakampun un ustу lu ipakan chi kalon chi alak si asu."

²⁸ Ot summongbyat chi byebyai, "O, Apu, ngim ulay bo cha asu si guweb chi lamisaan ked kaloncha bugta un machachak cha alak."

²⁹ Ot kalan Jesus kan siya, "Bibiyu songbyatlu! Makwa'n ingkan, tilelan chi ayan chi alaklu."

³⁰ Ummoyon uwacha ot inchesala alakla'n uumbog, lummawa ayan kan siya.

Ha Lamalin-awaan Jesus Si Leyaki'n Latuyong Ya Laumey

³¹ Tilelan Jesus chi ili'd Tyre ot langoy ud Sidon un ummoy si byebyey ud Galilee ya sakupon Decapolis. ³² Illiyoy cha tagu kan Jesus chi osa'n leyaki'n latuyong ya laumey. Langkadkachegucha kan siya ta appachela otyan ta lumin-awa.

³³ Inyachayun Jesus siya kan cha amod un tagu, ot illiggala cha gammata si ingan chi leyaki. Ot tummuppa ot appachela chilan chi leyaki. ³⁴ Lantanged ud langit ot summaw-ot, ot kalala kan siya, "Ephphatha!" (Piola'n uguchon, "Miwalitka"). ³⁵ Ot kakma lakaan chi tuyongla ya umeyla ot lamot-agen chi manggigingala.

³⁶ Bililin Jesus chicha ta achipuncha ibyegbyega. Ngim ulay lu bililinla chicha,

ilam-amodcha imbyegbyega. ³⁷ Patungedcha laschaaw, un kalancha, “Losan un killingwala ked bibiyu. Ti pilalin-awala tuyongla ya umeyla.”

8

Ha Lamakalan Jesus Kan Cha Opat Libu'n Tagu

(Mat. 15:32-39)

¹ Si hachi'n timpu, lachagup kasin cha amod un tagu. Ked lappun kaloncha, ilayagen Jesus cha disipulusla ot kalala kan chicha, ² “Macheguwak gey kan cha tagu'n alla, ti latiyun eygew chi illiinggewancha kan sakon ked lappun kaloncha. ³ Lu paoyolok chicha un mabibittin, matalimuchewcha si chayan ti adchayuhan chi leypuwan cha uchum.”

⁴ Summongbyat cha disipulusla, “Ngim udma intaku mangean si umalay un ipakan taku kan cha alla'n tagu ti alla taku si talin un ili?”

⁵ Ilimus Jesus, “Piga awed un tilapayyu?”
Kalancho, “Pitu.”

⁶ Ot pilaamuy Jesus cha amod un tagu si pita. Illayala pitu'n tilapay, lanyaman kan Apudyus, ot pilispis-igla ot illidchola kan cha disipulusla ta iwayascha kan cha tagu. Ot kingwacha. ⁷ Awed bo akit un mangkapaat un ikan. Lanyaman si Jesus kan Apudyus ot ibyegala kan cha disipulusla un iwayascha kan cha tagu. ⁸⁻⁹ Langkakakancha losan ot laslassugcha. Umoy un opat libu cha tagu'n langan. Ot chilagup pun cha disipulusla cha lasawey, laplaplu pitu'n langaya.

¹⁰ Pilaoyon pun Jesus cha tagu, lallugencha kan cha disipulusla si byangka ot ummoycha si ili'n sakupon chi Dalmanutha.

Ha Lampakwaan Cha Pariseo Kan Jesus Si Lakaskaschaaw

(Mat. 12:38-39; 16:1-4; Luk. 11:29-32)

¹¹ Ummoy cha uchum un Pariseo kan Jesus ot lilugiyancha'n lakasongsongbyat kan siya ti pioncha'n mangin-in-an siya. Ilimuscha un mangipaila si lakaskaschaaw un mangagammuwan un si Apudyus chi langibuun kan siya. ¹² Summawot si Jesus ot kalala, "Puggey chi sala'n lolap manimus si lakaskaschaaw un mangagammuwan? Ibyegak chi katuttuwaan kan chikayu, lappun ipailak un lakaskaschaaw kan cha alla'n lolap." ¹³ Tilelala chicha, lallugen si byangka, ot chummemang.

Ha Mangiyaligen Jesus Mipanggop Si Tudtuchun Cha Pariseo Ya Si Herod

(Mat. 16:5-11)

¹⁴ Cha disipulus Jesus, laliwatancha byayuncha. Ossaan abus chi tilapay un awed kan chicha si byangka. ¹⁵ Bilegbyegaan Jesus chicha, "Man-alled kayu ya tanchaalanyu cha yeast cha Pariseo ya si Herod."

¹⁶ Ot lan-uuguchencha un kalancha, "Imbyegala hachi ti lappun siyad tilapay taku."

¹⁷ Ammun Jesus chi ug-ugguchoncha, ot kalala kan chicha, "Payuggey man-is-isikan un lappun ilawityù byayunyu'n tilapay? Achipunyu pay laing mitullong willu maawatan? Ha latangkin chi somsomokyu?

18 “ ‘Allat cha atayu, ngim lappun itullongyu. Allat cha ingayu, ngim lappun chongyonyu.’ Ha achipunyu masmasmok?*

19 “Ha lima’n tilapay un pilispis-igku kan cha limallibu’n tagu? Pigan langaya cha lasawey un chilagupyu?”

Kalancha kan siya, “Lasawayan si chuwa.”

20 “Ot pilispis-igku pun chi pitu’n tilapay un impakanku kan cha opat libu’n tagu, pigan langaya chilagupyu’n lasawey?”

Ot kalancha kan siya, “Pitu.”

21 Oli pun kalala kan chicha, “Ked chaampunyu gey maawatan?”

Pilalinawan Jesus Chi Kuyap

22 Gummatongcha pun ud Bethsaida, inggetong cha uchum un tagu osa’n lakuyap un leyaki ot langkadkachegucha kan Jesus ta appachela siya. **23** Kiliwidla lakuyap un leyaki ot illiyoyla siigid chi ili. Ot tiluppaala atala ya ilappachela ot ilimusla kan siya, “Awed kamman mitullonglu?”

24 Lantanged chi leyaki ot kalala, “O, mitullongku cha tagu, ngim isucha kayu’n malidtidchayan.”

25 Ingkasin Jesus ilappachen chi atan chi leyaki. Ot lanchiyat un ustу ya pummillong chi tullongla. **26** Ot pilaoyon Jesus siya ta umoy ud uwacha. Bililinla siya un kalala, “Achika mangoy si halat un ili.”

Ha Langibyeg-an Peter Mipanggop Kan Jesus (Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21)

* **8:18** 8:18 Jeremiah 5:21, Ezekiel 12:2

²⁷ Ot ummoy cha Jesus ya cha disipulusla si cha ili'n sakupon Caesarea Philippi. Si chayan, ilimus Jesus kan chicha, "Silu ibyegbyegan cha tagu kan sakon?"

²⁸ "Kalan cha uchum, sika si John un Mambunyeg. Kalan bo cha uchum un, sika si Elijah, ked cha uchum kalancha un, osa kan propeta."

²⁹ Ilimus Jesus kan chicha, "Chikayu ngay? Himma maibyegayu kan sakon?"

Summongbyat si Peter, "Sika Kristu un ingkarin Apudyus un umali."

³⁰ Bililin Jesus chicha, "Achiyu ibyegbyega mipanggop kan sakon."

*Ha Langibyeg-an Jesus Mipanggop Si Matoyala
(Mat. 16:21-23; Luk. 9:22-27)*

³¹ Ot lilugiyalan itudtuchu kan chicha un kalala, "Sakon un Alak chi Tagu ked masapuy'n achu mipachasku'n ligat. Lawwingoncha sakon cha pallakayon cha Judio, cha ap-apun cha papachi ya cha mimistulun chi lintog. Ked mapatoyak, ngim lu lumaus chi tiyun eygew, umuliyak matagu." ³² Mammot-eg chi lambyebyegan Jesus kan chicha. Ot intalin Peter siya ot tilubngeyla. ³³ Ngim lansagung pun si Jesus kan cha disipulusla, ilomyala si Peter un kalala, "Wissedka, Satalas! Ti ha somsomoklu chakampun un lampeypu kan Apudyus, ngim lampeypu si tagu."

³⁴ Ot ilayagen Jesus cha amod un tagu ya cha disipulusla, ot kalala, "Lu silu simpion un mitundud kan sakon, masapuy'n ichuyala long-egla, ked alusala ligat ulay siya matoyala ked tun-uchola

sakon.[†] ³⁵ Ti ha tagu'n piola'n taguwon chi biyegla ked matayakla mit laing. Ngim ha tagu'n mangkasutala biyegla gapu kan sakon ya gapu si Bibiyu'n Chameg, matatagu ing-inggala. ³⁶ Ti simma magaleb chi tagu lu mangkuwala losan un awed si lubung, ngim matayakla biyegla si ing-inggala? ³⁷ Ti lappun makwa'n mansakan chi tagu si biyegla. ³⁸ Ti si sala'n timpu un lappun pammatin chi kaachuwan ya amod chi kilalawwing cha tagu. Ked lu silu mabiin un mangisiked kan sakon ya ugudku, Sakon un Alak chi Tagu, mabiilak bo un mangisiked kan siya lu mangulilak un mangipaila si kilachayaw Amak un kadwaalak kan cha anheles."

9

¹ Ot kalala bo kan chicha, "Katuttuwaan chi ibyegak kan chikayu. Awed cha uchum kan chikayu si sala un achipuncha matoy inggala mailacha kilabyelin Apudyus si mampangatala."

*Ha Langipain-an Jesus Si Kila-Apudyusla
(Mat. 17:1-8; Luk. 9:28-36)*

² Lummaus pu olom eygew, ilayagen Jesus cha Peter, James ya John ot illiyoyla chicha intalin si osa'n mantaklang un bilig. Udchi, summabyali tullong Jesus si sangwalancha, ³ ya malilisiling chi silupla ya mamputilak un lappun mangiyisawan si kilaputilakla si alla'n lubung.

⁴ Ot lummoswa cha Elijah kan Moses ot makaug-uggudcha kan Jesus. ⁵ Ot kalan Peter kan Jesus, "Mistulu, bibiyu ta awed kami utla.

[†] **8:34** 8:34 Itullongyu Mat. 10:38 and Luk. 9:23

Mangwa kami si tiyun sigey. Mangkuwan osa, mangkuwan Moses osa ya mangkuwan Elijah bo osa.” ⁶ Imbyegala hachi ti lappun ammula si uguchola gapu ta amod chi ogyatcha.

⁷ Ot si hachi, tilalikchungan chi libuu chicha, ot ladngeycha gingga un lampeypu si libuu un kalala, “Allaya Alakku’n tagtagopok. Chongyonyu siya!” ⁸ Kakmacha lanlangyanga, lappun intullongcha si uchum ngim abus si Jesus.

⁹ Ot lan-osogcha pun si hachi’n bilig, bililin Jesus chicha un kalala, “Achipunyu ibyegbyega intullongyu kan cha uchum inggala Sakon un Alak chi Tagu si awi ked umuli matagu kasin.”

¹⁰ Ot tiluttuwacha bilinla, ngim lan-asi-imuscha lu silu piola’n uguchon chi umuli matagu kasin. ¹¹ Ot ilimuscha kan siya, “Puggey cha mimistulun chi lintog ibyega un masapuy’n umun-ula umali si Elijah lu si Kristu.”

¹²⁻¹³ Summongbyat si Jesus, “Tuttuwa un ummula si Elijah ummali ta isagalala cha tagu si umaliyak. Tuttuwa ibyegak kan chikayu, lagamput ummali si Elijah ked lakwa cha losan un pion cha tagu’n koon kan siya un isun chi liigili si ugud Apudyus. Ked liigili bo’n Sakon un Alak chi Tagu si awi, masapuy’n mapaligatalak ya maam-amsiwak bo kan cha tagu.”*

*Ha Lameyyawan Jesus Si Ayan Un Illinggew Si
Osa’n Leyaki*

(Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43)

* **9:12-13** 9:12-13 Miila bo si Mateo 17:13

¹⁴ Langulin pun cha Jesus si inggewan cha uchum un disipulus, intullongcha cha achu'n tagu'n langalluyung kan chicha. Inggew bo cha uchum un mimistulun chi lintog un lakasong-songbyat kan cha disipulus. ¹⁵ Intullong pun cha achu'n tagu si Jesus, laschaawcha ot lalod-chakcha ummoy kan siya ot pakumustaoncha. ¹⁶ Ot ilimus Jesus kan chicha, "Simma pin-ayu man-is-isikan kan chicha?"

¹⁷ Ot gumminga osa'n leyaki un inggew kan cha achu un tagu, un kalala, "Mistulu, inggetongku alakk'u'n leyaki kan sika, ti ilumeyn chi ayan un awed kan siya. ¹⁸ Ked lu gumatong chi ayan, ipat-ugla alak si pita. Mantetebuteb chi tupokla, mangngillongillot chi ngiponla, ya kuminkinteyeg chi long-egla. Imbyegak kan cha disipuluslu ta peyyawoncha ayan un awed kan siya, ngim achipuncha makapeyyaw."

¹⁹ Summongbyat si Jesus kan chicha, "Chikayu'n lappun pammata! Atoma byeyegku un illiinggew kan chikayu ya atoma alusku kan chikayu?" Oli pun kalala si aman chi alak, "Igetongyu kan sakon chi halat un alak."

²⁰ Ot illiyoycha kan Jesus. Intullong pun chi ayan si Jesus, kakmala langayaskason chi alak ot lipat-ug si pita un mambyenbyelikted ya mantetebuteb chi tupokla.

²¹ Ilimus Jesus si aman chi alak, "Kam-amman chi lallugiyala?"

Ot kalala, "Likabyen-og." ²² "Iyey-eygewla siya ichukmam si apuy ya si chelum, ta

mangtoyalə kan siya. Ngim lu awed makwam, kacheguwam u chikami ya tuyungam u chikami.”

²³ Kalan Jesus kan siya, “Puggey ibyega, lu makwam? Makwa losan chi koon chi tagu lu mamati.”

²⁴ Ot kakman chi ama chilakey gingala un kalala, “Oo, mamatiyak, ngim tuyungalak ti kuyang chi pammatic!”

²⁵ Intullong pun Jesus cha amod un tagu’n sintotodchak un umachali, ilomeyala ayan, un kalala, “Sika’n ayan un lampatuyong ya langumey si alla’n alak, ibyegak kan sika lumawaka kan siya ya achika mangulin kasin.”

²⁶ Laakikis chi ayan ot pilatungedla langayaskason chi alak, ot lummawa. Isun chi lecheg chi alak ot achu langibyegan, “Latoy.”

²⁷ Ngim iloglen Jesus chi imala ot bilangonla siya ot summiiked.

²⁸ Lilumlok cha Jesus ya disipulusla si osa’n byeyoy. Ummabuscha pun, ilimus cha disipulusla kan siya, “Pakamiggey achipun makapeyyaw si hachi’n ayan?”

²⁹ Kalan Jesus kan chicha, “Abus chi luwalu si makapeyyaw si katchin ayan.”

Kasin Jesus Imbyega Matoyalə (Mat. 17:22-23; Luk. 9:44-45)

³⁰ Ot tilelan cha Jesus chi hachi’n ili ot langoycha’d Galilee. Achipun Jesus pion un maammuwan chi inggewancha, ³¹ ti tudtudtuchuwala cha disipulusla. Kangkalala kan chicha, “Sakon un Alak chi Tagu si awi ked mipuyangak kan cha tagu’n mamatoj kan sakon. Ngim si mikatlu’n

eygew, umuliyak matagu kasin.” ³² Ngim achipun cha disipulusla maawatan chi piola’n ibyega ot ummogyatcha’n maka-imus kan siya.

Silu Kangatuwan

(Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48)

³³ Gummatong cha Jesus ud Capernaum. Lilumlokcha pun si byeyoy, ilimus Jesus kan cha disipulusla, “Simma pin-ayu man-is-isikan si chayan?” ³⁴ Ngim gummilokcha ti ha pin-acha lan-is-isikan si chayan lu silu kangatuwan kan chicha. ³⁵ Ot ummamuy si Jesus, ilayagela cha lasawayan si chuwa’n disipulusla, ot kalala kan chicha, “Lu silu simpion un mambyalin kangatuwan kan chikayu, masapuy’n mambyalin kabyabyaan ya mansimbi kan cha losan un kadwala.” ³⁶ Ilayagela osa’n alak ot pilasikedla siya si sangwalancha. Ilaklila siya ot kalala kan chicha, ³⁷ “Lu silu mangipotog si kabyabyaan un tagu un isun chi alla’n alak mipagapu si pammatila kan sakon, potgola bo sakon. Ked lu silu mangipotog kan sakon, potgola bo langibuun kan sakon.”

Cha Achipun Mallawing Kan Chitaku Ked Biyun Taku

(Mat. 18:1-5; Luk. 9:49-50)

³⁸ Kalan John kan Jesus, “Mistulu, intullongmi osa’n tagu un pin-a mampeyyaw kan cha ayan un us-useyola ngachenlu, ot impalitmi siya ti chakampun un biyun taku.”

³⁹ Ngim kalan Jesus kan chicha, “Achiyu ipalit siya ti lu silu mangwa si lakaskaschaaw un useyola ngachenku, ked achipun man-ugud si

lawwing mipanggop kan sakon. ⁴⁰ Ti lu silu achipun mallawwing kan chitaku ked biyun taku. ⁴¹ Tuttuwa ibyegak kan chikayu, lu silu mamailum si chelum kan chikayu gapu ta tagu chikayu kan Kristu, tuttuwa'n maidchen si gung-gulala."

*Ha Mangwa Si Makabyasuyan Cha Uchum
(Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2)*

⁴² "Lu silu mangmangwa si makabyasuyan cha alla'n kabyabyaan un tagu'n mamati kan sakon, un-ulloy chi ibitinla biletu'n gilingan si byegangla ked lantup-ung si byeybyey. ⁴³⁻⁴⁴ Lu ha imayu chi gapun chi makabyasuyanyu, lampogenyu. Ti un-ulloy chi gungsuy kayu un maidchen si biyeg un mallalayun lu wechewed chi imayu un mibyellu ud impiyeylu un mallalayun un apuy.[†] ⁴⁵⁻⁴⁶ Lu ikiyu gapun chi makabyasuyanyu, lampogenyu. Ti un-ulloy chi mapilay kayu un maidchen si biyeg un mallalayun lu wechewed chi ikiyu un mibyellu ud impiyeylu. ⁴⁷ Ked lu ha atayu chi gapun chi makabyasuyanyu, ukaonyu! Ti un-ulloy chi mabussook kayu un lumlok si mampangatan Apudyus lu wechewed chi atayu un mibyellu ud impiyeylu, ⁴⁸ 'un inggewan cha ogos un, achipun matoy ya apuy un achipun maksop.'

⁴⁹ "Losan un tagu, masapuy'n mapachasan-cha ligat ta bumayu ugalicha, un isun chi

^{† 9:43-44} 9:43-44 Verse 44 ya 46, chakampun si mipati allaya'n bersikulu si cha gettok un chachaan un kasuyatan un liigili si Greek.

makan un lu maasilan pumiya.[‡] ⁵⁰ Bibiyu asin, ngim lu makaan chi simsimpla lappun in-ilon un mangiyulin si kilaasinla. Ked isun otyan chi mallamlaw un laasilan chi mambibiyulanyu ta mallin-awa kayu.”

10

*Ha Tudituchun Jesus Mipanggop Si Ichang
(Mat. 5:31-33; 19:1-12; Luk. 16:18)*

¹ Tilelan cha Jesus chi hachi'n ili ot ummoy-cha si sakupon chi Judea ot chilemangcha bo chewwang un Jordan. Ot kasing bo lauppun cha amod un tagu kan Jesus ot tiludtuchuwala chicha un isun chi sigud un pin-ala killingwa.

² Si hachi, ummoy cha uchum un Pariseo kan siya ta mangin-in-antha siya. Ot kalancha, “Ha ipalubus kamman chi lintog taku un ichangan chi leyaki asawala?”

³ Summongbyat si Jesus un kalala, “Simma imbilin Moses si awi?”

⁴ Ot kalancha, “Inteun Moses un mangigli leyaki si kasuyatan un mangichangala si asawala ked makwa un peyyawola siya.”*

⁵ Ngim kalan Jesus, “Gapu si kilatangkin cha tagu, inggilin Moses chi hachi'n bilin. ⁶ Ngim si chamchamu un langwaan Apudyus si lubung, killingwala leyaki ya byebyai.[†] ⁷ ‘Ked hachi gapulan telan chi leyaki cha amala kan ilala ked mitipug si asawala,⁸ ked mambyalincha ossaan

[‡] **9:49** 9:49 Ha ibyegala si Greek, losan un tagu masapuyn maasilan si apuy. * **10:4** 10:4 Deuteronomy 24:1-4 † **10:6** 10:6 Genesis 1:27

un long-eg.' Ked chakampun un chuwacha ngim ossaan un long-eg.[‡] ⁹ Ked lu silu cha lantipugon Apudyus, lappun kalobbongan chi tagu'n mampasila kan chicha." ¹⁰ Lilumlok pun cha Jesus si osa'n byeoy, ilimus bo cha disipulusla mipanggop si ichang. ¹¹ Kalala kan chicha, "Lu silu leyaki un mangichang si asawala ked mangasawa kasin, makabyasuy si chegchegas. ¹² Ked lu silu bo byebyai'n mangichang si asawala ked mangasawa kasin, makabyasuy bo si chegchegas."

*Ha Laminchisyulan Jesus Kan Cha Aalak
(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)*

¹³ Illinggew cha tagu'n langiyoy kan cha aalakcha kan Jesus ta ipatayla cha imala kan chicha ya binchisyulala chicha. Ngim ilomyan cha disipulusla chicha. ¹⁴ Ngim intullong pun Jesus, summanga ot kalala kan chicha, "Palubusanyu cha aalak un umali kan sakon. Achiyu ipalit chicha, ti cha katla'n aalak chicha cha mipati si Mampangatan Apudyus. ¹⁵ Tuttuwa ibyegak kan chikayu, lu silu achipun mangipakumbyabya si long-egla si mamatiyala kan Apudyus, un isun chi kilakumbyabyan cha alla'n aalak, achipun makwa un mipati si Mampan-gatan Apudyus." ¹⁶ Ot ilaklin Jesus cha aalak ot impatayla imala si kacha osa kan chicha ya bilinchisyulala chicha.

*Ha Byaklang Un Leyaki
(Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)*

[‡] **10:8** 10:8 Genesis 2:24

17 Si lummibbyatan cha Jesus un umoy manggaggakay, lalodchak chi osa'n leyaki un um moy lampalintuming si sangwalanla ot ilimusla kan siya, "Bibiyu'n Mistulu, simma masapuy'n kook ta mataguwak kan Apudyus ing-inggala?"

18 Ot kalan Jesus kan siya, "Puggey kalan un bibiyu kan sakon? Lappun uchum si bibiyu lu achi abus si Apudyus. **19** Ammum cha bilin Apudyus un kalala: 'Achika pumatoy, Achika makachegchegas, Achika man-akaw, Achim tistiguwan chi chakampun si tuttuwa, Achika mal-luku, ya Masapuy'n potgom cha amam kan ilam.'"
"§

20 Ot kalala kan Jesus, "Mistulu, inggan chi kabyen-ogku, ilaminku killingwa cha bilin."

21 Laay-ayatan si Jesus un langitutullong kan siya ot kalala, "Awed chi ossaan un langkuyangam. Man-ingilaka kan cha losan un kukkuwam ked idchom chi ngilala kan cha kapus, ta langit chi manguppulam si kilabyak-langlu. Ked umalika, mitun-ud kan sakon."*

22 Chingneyla pun chi imbyegan Jesus, ummoyon un manchachauy ti amod chi bilaklangla.

23 Lansagung si Jesus kan cha disipulusla ot kalala kan chicha, "Patunged kakaskun chi mipatiyan chi byaklang si Mampangatan Apudyus!"

24 Laschaaw cha disipulus si imbyegala, ngim ingkasin Jesus imbyega, "Aalakku, patunged

§ **10:19** 10:19 Exodus 20:12-16, Deuteronomy 5:16-20 * **10:21**
10:21 Itullongyu 2:14

kakaskun chi mipatiyan chi tagu si Mampan-gatan Apudyus! ²⁵ Ti lagodgochong chi lumlokan chi kamey si abut chi talud lu ha mipatiyan chi byaklang si Mampangatan Apudyus.”

²⁶ Laam-amod laschaaw cha disipulus ot kalancha kan siya, “Simman lù cha makwa’n matatagu?”

²⁷ Ot intullong Jesus chicha ot kalala, “Lu tagu mangwa achipunla kabyeeyan, ngim lu si Apudyus, makwala ti kabyeeyala losan.”

²⁸ Ot kalan Peter kan siya, “Somsomkom, tilelanmi cha losan ta pigagey lu mitun-ud kami kan sika.”

²⁹ Kalan Jesus, “Tuttuwa ibyegak kan chikayu, lu silu malelan si byeyoyla willu susuludla willu amala kan ilala, willu cha aalakla willu pitala gapu si mitun-uchela kan sakon ya mangi-weyagawagela si Bibiyu’n Chameg, ³⁰ ked maidchen si sala’n timpu si ad-achu un byeyoy ya susulud, ila ya aalak ya pita. Mapaligatan si alla’n lubung ngim si umali’n eygew, maidchen si biyeg un mallalayun. ³¹ Ngim achu cha langatu’n tagu si sala ked mibyabyacha si umali’n eygew. Ya achu cha labyabya un tagu si sala ked mipangatucha si umali’n eygew.”

*Ha Mikatlu’n Langibyeg-an Jesus Si Matoyala
(Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34)*

³² Si inggewancha si chayan un malagecha’d Jerusalem, lamangpangu si Jesus. Laschaaw cha disipulusla’n lituntun-ud kan siya. Ked cha tagu’n lituntun-ud kan chicha, ummogyatcha. Ot intalin Jesus cha disipulusla’n lasawayan si

chuwa ot kasinla bo ibyega makwa kan siya.
 33 Ot kalala, “Chongyonyu. Alla pun un intaku ud Jerusalem ked Sakon un Alak chi Tagu si awi, mipuyangak kan cha ap-apun cha papachi ya cha mimistulun chi lintog. Ked kodchongancha sakon un matoy, ked ipuyangcha sakon kan cha Gentil. 34 Ked am-amsiwolak ya tappaalak ya sapsaplitalak, asicha ot sakon patoyon. Ngim si mikatlu’n eygew, umulyak matagu.”

*Ha Kangatuwan Si Mampangatan Apudyus
 (Mat. 20:20-28)*

35 Ot ummachali cha James kan John, un alak Zebedee kan Jesus, ot kalancha kan siya, “Mistulu, pionmi’n koom chi chawatonmi kan sika.”

36 Ilimus Jesus kan chicha, “Simma pionyu’n kook kan chikayu?”

37 Ot kalancha kan siya, “Lu chumtong chi machaychayaw un manturayam, ipalubusu u chikami’n makatugew kan sika, osa si machuwalanlu ya osa si machuwigim.”

38 Ngim summongbyat si Jesus un kalala, “Achipunu ammu chawchawatonyu. Ha maalusanyu kamman chi ligat un isun chi ligat un mipachasku? Ha makwa kamman un maiteyodyu un matoy un isun chi inyootoyku?”

39 Ot kalancha, “O, makwami.”

Ot kalan Jesus kan chicha, “Tuttuwa’n maalusanyu ligat un isun chi mipachasku ya maiteyodyu bo’n matoy un isun chi iyootoyku.

40 Ngim lappun kalobbongak un mampili lu silu mantugew si machuwalandu willu

machuwigik ti si Apudyus chi lanchutuk kan cha asi mantugew.”

⁴¹ Chingngeyn pun cha simpuyu'n disipulus chi alla, summangacha kan cha James kan John. ⁴² Ilayagen Jesus chicha losan ot kalala kan chicha, “Tagammuyu cha maibilang un papangat utla pita, ipatutchcha cha pioncha kan cha iturayancha. Ya cha langangatu saedcha, ipailacha kalobbongancha. ⁴³ Ngim chakampun otyan un kamatchi koonyu. Ti lu silu piola'n ngumatu kan chikayu, masapuy'n mansimbi kan chikayu losan. ⁴⁴ Ked lu silu simpion kan chikayu'n mambyalin kangatuwan, masapuy'n mansimbi si losan un tagu un isun chi musassu. ⁴⁵ Ti Sakon un Alak chi Tagu si awi, chakampun si ummaliyak utla pita ta isimbiyalak kan cha tagu, ngim ummaliyak ta mansimbiyak kan cha tagu ya ichuyak chi biyegku un mansaka kan cha achu'n tagu.”

*Lakatullong Si Bartimaeus Un Lakuyap
(Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43)*

⁴⁶ Gummatong cha Jesus ya cha disipulusla ud Jerico. Ked si ummoyolancha si hachi'n ili, litundu cha amod un tagu kan chicha. Ot illinggew chi osa'n lakuyap un ummaammuy si igid chi kesa un mampampalimus, si Bartimaeus un alak Timaeus. ⁴⁷ Chingngeyla pun si Jesus un inazareth un lumaus, illugilan mampokapokaw un kalala, “Jesus, un Galak Ari David, kachegeuwalak u!”

48 Achu cha langomey kan siya ta gumilok otyan, ngim ilam-amodla impakuy un kalala, “Galak David, kachegewalak u!”

49 Oli pun, ummillong si Jesus ot kalala, “Ayagenyu siya utla.”

Ot ilayagencha hachi’n lakuyap un kalancha, “Matetteyokka! Sumikedka, ti ilayagela sika.”

50 Kakmala kilaan chi pokosla, summiked ot ummoy kan Jesus.

51 Ilimus Jesus kan siya, “Himma piom un kook kan sika?”

Ot kalan chi lakuyap kan siya, “Apu, piok un makatullong.”

52 Kalan Jesus kan siya, “Makwa un ingkan uwayu ti ha pammattim kan sakon chi gapun chi lummin-awaam.” Ot kakma lakatullong ot litundud kan Jesus si chayan.

11

Ha Lanchyawancha Kan Jesus Si Lilumlokala Ud Jerusalem

(Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Jhn. 12:12-19)

1 Ummachali pun cha Jesus ud Jerusalem, gummatongcha si pon-ed chi Bilig un Olivo un mambyeatan cha ili’d Bethphage ya Bethany. Ot pilaulan Jesus cha chuwa’n disipulusla **2** un kalala kan chicha, “Umula kayu si anchiyan ili’d chomang ked lu gumatong kayu, ochesanyu lipupungod un ayyubun chi changki un chaampun makabyayuhan. Ubyachenyu ked igitongyu utla. **3** Lu awed mangimus un, ‘Payuggey lait

ubyachen?’ ibyegayu’n, ‘Masapuyn chi Apu ya asila kakma iyulin.’ ”

⁴ Ummoyoncha ot inchesancha ayyubu si kesa un lipupungod si sawang chi osa’n byeyoy. Ot ilubyachencha. ⁵ Ot cha uchum un tagu’n sumisiked si hachi, kalancha, “Himma koonyu, payuggey ubyachen lait un ayyubu?” ⁶ Imbyegacha imbyegan Jesus kan chicha ot inteun cha hachi’n tagu. ⁷ Ot inggetongcha ayyubun changki kan Jesus ot inyap-ap cha disipulus chi takpin chi silupcha si ochog chi ayyubu ot langabyayu si Jesus. ⁸ Achu bo cha tagu’n langiyapleg kan cha silupcha si kesa ya lummapngis cha uchum si pangan cha kayu ot inyaplegcha si kesa un ayola. ⁹ Ot cha tagu’n ummun-ula ya cha lituntun-ud kan siya, simpapakuycha un kalancha,
“Machaychayaw si Apudyus! Chayawon taku siya un imbuun Apudyus.

¹⁰ Chayawon taku siya’n umali un mangituray kan chitaku ti siya mipasali kan Ari David!
Machaychayaw si Apudyus un kangatuwan!”*

¹¹ Gummatong cha pun ud Jerusalem, lilumlok si Jesus si templo. Lilangyangala pun cha losan, ummoy kan cha lasawayan si chuwa’n disipulusla ud Bethany ti lummaschom.

*Ha Langeywagen Jesus Si Kayu’n Igus
(Mat. 21:18-19)*

¹² Labigat pun si langulilancha un lampeypu’d Bethany, labitin si Jesus. ¹³ Ot intapla kayu’n igus

* **11:10** 11:10 Psalm 118:26

un achu tubula, ot ummoyla intullong lu awed bungala. Ummachali pun, lappun inchesala si bungala ngim tubu abus ti chaampun chi timpun mamungaala. ¹⁴ Ot kalala si kayu, “Malipud si sala, lappun mangan kasin si bungam.” Ot chingngeyn cha disipulusla imbyegala.

Ha Lameyyawan Jesus Kan Cha Mallalaku Si Templo

(Mat. 21:12-17; Luk. 19:45-48; Jhn. 2:13-17)

¹⁵ Gummatongcha pun ud Jerusalem, ummoy si Jesus si templo ot lampeyyaw kan cha inggew un mallalaku ya cha pin-a mangngila. Ot ilaminla lilitwed cha lamisaan cha mansusupli si pilak ya cha aammuyan cha mallalakù kalapati. ¹⁶ Ya impalitla bo cha mambubukud un mangoy si chayom chi templo. ¹⁷ Ot kalala'n lantudtuchu kan chicha, “Ha chakampun kamman un liigili si ugud Apudyus un, ‘Ha byeyoyku ked siya kalancha'n malluwaluwan cha losan un tagu si kaili-ili.’ Ngim lambyalilonyu tatayyuwan cha akkawan.”[†]

¹⁸ Chingngeyn pun cha ap-apun cha papachi ya cha mimistulun chi lintog chi kingwan Jesus, lansingitcha si in-iloncha'n mangtoy kan siya. Ti ummogyatcha kan siya ti laschaaw cha amo-amod un tagu si tudtuchula. ¹⁹ Lummaschom pun, tilelan cha Jesus chi hachi'n siudad.

Ha Maacheý Si Kayu'n Igus
(Mat. 21:20-22)

† **11:17** 11:17 Isaiah 56:7; Jeremiah 7:11

20 Labigat pun, si lilausancha hachi'n kayu'n igus, intullongcha un leyangu inggala si puunla.
21 Laslasmok Peter chi imbyegan Jesus ot kalala kan siya, "Mistulu, ilam! Leyangu kayu'n igus un ileywagem!"

22 Summongbyat si Jesus kan chicha, "Patiyonyu si Apudyus. **23** Tuttuwa ibyegak kan chikayu, lu silu mangibyega si alla'n bilih, 'Umopwaska ked man-atunka si byeybyey,' ked achipun manchuwachuwa somsomokla ngim patiyola un ha imbyegala ked makwa, tuttuwa un makwa. **24** Ked ibyegak kan chikayu, lu silu chawatonyu kan Apudyus si luwalu, patiyonyu un maatod kan chikayu, ked awatonyu. **25** Lu malluwalu kayu, pakawalonyu cha tagu'n lakabyasuy kan chikayu ta pakawalon bo Amayu'd langit cha byasbyasuyyu. **26** Ngim lu achipunu pakawalon, achipun bo Amayu'd langit pakawalon cha byasbyasuyyu."‡

*Ha Imus Mipanggop Si Kalobbongan Jesus
(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)*

27 Ot langulin cha Jesus ud Jerusalem. Si lalidtidchayalan Jesus si chayom chi templo, ummoy kan siya cha ap-apun cha papachi, cha mimistulun chi lintog ya cha pallakayon cha Judio. **28** Ot kalancha kan siya, "Simma kalobbongam un mangwa kan cha laoy? Silu langatod si alla'n kalobbongam un mangwa kan cha laoy?"

‡ **11:26** 11:26 Chakampun si mipati allayan bersikulu Mark 11:26 si chachaan un kasuyatan un liigili si Greek. Maila si Matthew 6:15

29 Ot kalan Jesus kan chicha, “Awed chi imusok kan chikayu. Lu songbyatanyu, asik ibyega lu simma kalobbongak un mangwa kan cha laoy. **30** Ibyegayu kan sakon chilu lampeypuwan chi kalobbongan John un mambunyeg? Leypu kan Apudyus willu tagu?”

31 Ot lan-iillimuscha, “Simma ibyega taku? Lu kalan taku’n, ‘Leypu kan Apudyus’ kalala un, ‘Payuggey achi pilati si John lù?’ **32** Ngim lu kalan taku’n, ‘Leypud chi tagu,’ ” Ngim ummogyatcha kan cha tagu, ti mematicha losan un propetan Apudyus si John. **33** Ot silongbyatancha si Jesus, “Achipunmi ammu.”

Ot kalan Jesus kan chicha, “Achipunku bo ibyega kan chikayu lu silu leypuwan chi kalobbongak un mangwa kan cha laoy.”

12

Ha Alig Chi Mantangkon Si Pita (Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19)

1 Ot inyalig Jesus un kalala kan chicha, “Inggew chi osa’n tagu un lammuyà grapes. Ot ilayedla lampalikwos, ot ummabut si byetu ta asila mangkupisan si bungala. Ot langwa bo si mantaklang un sigey ta inggewan cha man-aachug. Ot impatangkonla ot ummoy si sabyali’n ili.* **2** Gummatong pu timpun chi man-aapit, imbuunla osa’n bubùulola ta umoy mangaya si buwwala. **3** Ngim cha lantangkon, chilokmaancha hachi’n bubùulola ot bilokbokcha siya ot pileyyawcha un lappun illidchoncha. **4** Kasinla

* **12:1** 12:1 Isaiah 5:1-2

bo imbuun chi osa'n bubùulola ot pilang-okcha uyula ya kingwacha kabibiilan kan siya. ⁵ Ot kasingla bo imbuun chi osa, ot pilatoycha siya. Ot katchi bo killingwacha si losan un bubùulola un imbuunla, pin-acha bilokbok cha uchum ya pilatoycha bo cha uchum. ⁶ Hachi ked, lappun uchum un ibuunla, abus chi alakla'n leyaki'n tagtagopola. Si alungusla, imbuunla siya kan chicha, kalala, 'Mabiincha ked kan siya.'

⁷ "Ngim gummatong pu alakla, kalan cha lantangkon, 'Allaya sinlaksun si alla'n pita. Umali kayu ta patoyon taku siya ta mangkuwa taku laksunla!' ⁸ Ot chilokmaancha siya ot pilatoycha, ot imbyellucha lechegla si lasin chi pita un lamuy-an si grapes."

⁹ Ot ilimus Jesus, "Simma koon chi singkuwa si pita? Umoyla patoyon cha hachi'n lantangkon ked impatangkonla pitala kan cha uchum. ¹⁰ Ha achipunu kamman bilasa liigili si ugud Apudyus mipanggop si allaya? Kalala, 'Ha byetu un illissan cha lampaud un kalancha'n lappun simbila,

siya Iambyalilon Apudyus un kapotogen un mangimpon-ed si misaachen chi byeyoy.

¹¹ Si Apudyus chi langwa si allaya ked lakaskaschaaw chi mangitullongan taku.'
"[†]

¹² Pilachas cha papangat cha Judio un chokmaan siya ti laawatancha un chicha pasagichela si inyaligla. Ngim ummogyatcha kan cha amod un tagu, tilelancha siya ot ummoyoncha.

† 12:11 12:11 v. 10-11 Psalm 118:22-23

*Ha Mipanggop Si Bugis
(Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26)*

¹³ Oli pun, imbuuncha cha uchum un Pariseo ya uchum un tagun Herod ti pioncha'n lubuton siya si ibyegala. ¹⁴ Ummoycha kan siya ot kalancha, "Mistulu, ammumi un tuttuwa cha losan un ibyegam. Ammumi bo'n achipunlu laksigon chi tagu ulay silu kilasasaedla. Ngim siyat itudtuchum chi katuttuwaan mipanggop si pion Apudyus un koon cha tagu. Ked ibyegam u kan chikami lu supplingonmi lintog taku un Judio lu mambyayed kami si bugis si Emperador willu achipun?"

¹⁵ Ngim ammun Jesus un pioncha'n sikapan siya ot kalala kan chicha, "Payuggey sakon mangin-in-an? Itchelak si pilak ta itullongku."

¹⁶ Illidchencha pun, kalan Jesus kan chicha, "Himma sinlupa ya singngachen si alla?"

Ot kalancha, "Si Emperador Caesar."

¹⁷ Ot kalan Jesus kan chicha, "Lu katlat, idchonyu kan Emperador chi uwala ya idchonyu bo kan Apudyus chi uwan Apudyus." Chingngeycha pu hachi, laslaschaawcha kan siya.

*Mipanggop Si Umiliyan Chi Tagu Un Latoy
(Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40)*

¹⁸ Ot ummoy cha uchum un Saduceo kan Jesus makaim-imus. Cha Saduceo, achipun cha patiyon un umuli matagu kasin cha latoy.

¹⁹ Kalancha, "Mistulu, inggilin Moses chi allaya para kan chitaku, 'Lu langasawa osa'n leyaki ked latoy un lappun alakcha, masapuy un asawon chi suludla chi labayayu ta umalakcha un

mibilang alak chi hachi'n latoy un suludla.'‡
20 Inggew cha pitu'n lelleyaki'n mansusulud. Langasawa panguyu ot latoy un lappun alakcha.
21 Ot ilasawan chi mikadwa chi labayayu ot latoy bo un lappun alakcha. Ked isula bo si mikatlu, **22** inggala ilasawala losan cha pitu un mansusulud. Latoy cha losan un lappun alakcha. Ked ha alungusla, latoy bo byebyai. **23** Ked lu umuli kasin matagu cha latoy, silu ustu un sin-asawa kan siya? Ti losan cha'n pitu ilasawa siya."

24 Summongbyat si Jesus un kalala, "Laillachu kayu ti achipunyu maawatan chi liigili si ugud Apudyus ya kilabyelinla.

25 "Ti lu umuli matagu cha latoy, achipun cha man-as-asawa ti miyisucha kan cha anheles ud langit.

26 "Ked ha mipanggop si umuliyan cha latoy mataguwan kasin, achipunyu kamman bilasa inggilin Moses mipanggop si umapu-apuy un kayu? Ti kalan Apudyus kan siya, 'Sakon si Apudyus un chaychayawon cha Abraham, Isaac ya Jacob.'§

27 "Ha piola'n uguchon ked matagu kasiñ cha latoy, ti si Apudyus ked chakampun un Apudyus cha latoy, ngim Apudyus cha matattagu. Patunged kayu laillachu!"

*Ha Kapopotgen Un Bilin
(Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-27)*

‡ **12:19** 12:19 Deuteronomy 25:5 § **12:26** 12:26 Exodus 3:6

28 Ot inggew chi osa'n mistulun chi lintog un langngey kan cha Saduceo un lakasongsongbyat kan Jesus. Ot chingngeyla un ustу insongbyat Jesus kan chicha, ilimusla kan siya, "Kan cha losan un bilin Apudyus, simma kapotogen?"

29 Summongbyat si Jesus, "Ha kapotogen un bilin Apudyus ked. 'Chikayun galak Israel, ammanyu chongyon. Ossaan chi Apu taku un si Apudyus, lappun uchum. **30** Ked masapuy'n ayatom si Apudyus si losan un somsomoklu, si losan un kalichodwam, si losan un kilalainglu ya si losan un koscheym.'*

31 "Ked allaya mikadwa, 'Masapuy'n ayatom cha asintatagum un isun chi man-aayatlu si long-eglu.'[†] Lappun uchum si kapotogen un bilin lu cha alla'n chuwa."

32 Ot kalan chi mistulun chi lintog kan siya, "Ustu insongbyatlu. Tuttuwa imbyegam un osaan si Apudyus un Apu taku, ya lappun uchum ngim siya abus.[‡] **33** Ked tuttuwa un masapuy'n ayaton taku siya si losan un somsomok taku, si losan un kilalaing taku ya si losan un koschey taku ya ayaton taku cha asintatagu taku un isun chi man-aayat taku si long-eg taku. Lapotpog un tuttuwaon taku cha alla'n chuwa'n bilin lu manchatun si losan un michatun kan Apudyus."[§]

34 Chingngeyn pun Jesus chi kilalaing chi songbyatla, kalala kan siya, "Allà akit un mipatika si Mampangatan Apudyus." Ked inggala si hachi,

* **12:30** 12:30 v. 29-30 Deuteronomy 6:4-5 † **12:31** 12:31

Levitcus 19:18 ‡ **12:32** 12:32 Deuteronomy 4:35 § **12:33**
12:33 Hosea 6:6

lappun uchum un lateyod un makaim-imus kan siya.

*Silu Singgalak Kan Kristu?
(Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44)*

³⁵ Si lantudtuchuwan Jesus si templo, kalala, “Puggey cha mimistulun chi lintog ibyega un ha Kristu ked galak David? ³⁶ Ti impaibyegan chi Ispiritun Apudyus kan David un kalala, ‘Si Apudyus un Apu, kalala kan Apuk: Umanuyka si machuwalanku, inggala ipaabyakku cha losan un kabusuym.’*

³⁷ “Lu ilawagen David si Kristu un Apula, himma in-ilola’n galak David si Kristu?” Ked lagalasan cha achun tagu un lanchochongngey kan Jesus.

Ha Imbyegan Jesus Kan Cha Mimistulun Chi Lintog

(Mat. 23:1-36; Luk. 20:45-47)

³⁸ Si lantudtuchuwan Jesus, kalala kan chicha, “Allechenyu cha mimistulun chi lintog, ti pipioncha’n iliklikwos chi anchu-anchu un silupcha ya memeyyedcha’n chaychayawon cha tagu chicha si mekit. ³⁹ Ya piliyancha bo’n umamuy si kapopotgen un tugew si sinagoga ya pioncha’n chicha machaychayaw lu awed piyasta. ⁴⁰ Sikapancha bo cha labyayu ta eyancha cha kukkuwacha, ya anchu-anchuwoncha luwalucha si sangwalan cha achu’n tagu. Ked gapu si hachi, manchegson chi kachusaancha.”

* **12:36** 12:36 Psalm 110:1

*Ha Illidchon Chi Labyayu Kan Apudyus
(Luk. 21:1-4)*

⁴¹ Ot ummamuy si Jesus si chomang chi iig-gaan si pilak si templo, ot intutullongla cha achu'n tagu'n pin-acha mangitup-ung si pilak. Ked sin-adchu itup-ung cha byabyaklang. ⁴² Ot illumlok chi osa'n kapus un labyayu ot intup-ungla chuwa'n siping. ⁴³ Ot ilayagen Jesus cha disipulusla ot kalala kan chicha, "Tuttuwa ibyegak kan chikayu. Ad-achu intup-ung chi kapus un labyayu si iiggaan si pilak lu cha losan un pin-a langigga si pilakcha. ⁴⁴ Ti cha uchum, siyad illidchoncha saweyn chi pilakcha. Ngim ha alla'n labyayu, ulay kapus, illidchola losan un awed kan siya un useyola si mataguwala."

13

*Mipanggop Si Mayam-alan Chi Templo
(Mat. 24:1-2; Luk. 21:5-6)*

¹ Lummawa pun si Jesus si templo, kalan chi osa'n disipulusla, "Mistulu, ilam ked cha mangkabyayun byetu ya cha byeoyoy alla! Bibiyu in-iloncha'n langwa."

² Ot kalan Jesus kan siya, "Mailayu cha alla'n mangkachakkey'n byeoyoy, ngim chumtong chi timpu un maamin mikusob cha laoy, ked lappun akit matelan si byetu si sigud un igewla."

*Cha Mangagammuwan Si Alungus Chi Eygew
(Mat. 10:17-22; 24:3-14; Luk. 21:7-19)*

³ Ummamuy pun si Jesus ud Bilig un Olivo, un chomangon chi templo, lakaimus cha Peter,

James, John ya Andrew kan Jesus ti tummalincha. ⁴ Kalancha, “Ibyegam u kan chikami lu kamamman chi makwaan chi hachi’n imbyegam, ked simma mangagammuwanmi un chancheli makwaancha?”

⁵ Ot summongbyat si Jesus un kalala, “Mannedd kayu ta achi kayu maallilaw. ⁶ Achu cha umali un us-useyoncha ngachenku un kangkalancha, ‘Sakon si Kristu!’ ked achu cha allilawoncha. ⁷ Ked lu chongyonyu cha manggugubyat, ya chameg un langgugubyat si uchum un ili, achi kayu umogyat. Ti masapuy’n makwa katchi, ngim chaampun chi alungus chi lubung. ⁸ Ti manggugubyat cha nasyun, ya manggugubyat bo cha iturayan cha ari. Ked lumoswa cha chita ya uyat si cha kailiili. Ngim cha laoy siya mallugiyen cha ligligat un isun chi sumigabyen chi buwang chi byebyai un alla’n umalak.

⁹ “Ngim allechenyu. Ti chokmaan chikayu ked ichiyum chikayu si korti, ked saplitancha chikayu si sinagoga. Ked mipasangu kayu si cha turay ya cha Ari mipagapu kan sakon, ta hachi wayayu un mangibyega si Bibiyu’n Chameg kan chicha. ¹⁰ Masapuy’n umun-ula mibyegbyega chi Bibiyu’n Chameg kan cha losan un tagu si ili-ili. ¹¹ Ked lu chokmaancha chikayu ya michiyum kayu si korti, achi kayu machalagen si isongbyatyu, ti mipakaammu kan chikayu ustu’n ibyegayu. Ti chakampun kan chikayu meypuwan chi ibyegayu, ti ha Ispiritun Apudyus chi mangipaspasmok kan chikayu.

12 “Si hachi’n timpu, man-asiibit cha mansusu-lud ta mapatoy chi suludcha, ya ulay bo cha man-aama ya man-iila. Ked sasangngaon cha aalak cha amacha ya ilacha ked ipaotoycha chicha. **13** Ked lawingon chikayu kan cha losan un tagu gapu kan sakon. Ngim lu silu mangipapati si pammatila kan sakon inggalà alungusla, chicha matatagu ing-inggala.”

*Ha Mayam-alala’d Jerusalem
(Mat. 24:15-22; Luk. 21:20-24)*

14 Intuyuy Jesus un kalala, “Lu mailayu hachi’n patunged ‘Kaog-ogyat un Manyam-an’ un sum-isiked si lugey’n chakampun si lobbongla’n inggewan. (Cha mamasa si laoy, maawatancha otyan). Ked cha inggew ud Judea, masapuy’n umawidcha si bibbilig.* **15** Ha tagu’n awed si otop chi byeyoya ked masapuy’n achipun lumoksed willu lumlok si byeyoya, ta mangaya cha alikamola. **16** Ha tagu’n inggew si tattayun, masapuy’n achipun mangulin umoy mangaya si takpin chi silupla. **17** Si hachi’n timpu, kadchegu cha mabugi ya cha mantagibi. **18** Iluwaluyu kan Apudyus ta achipun miyaspuv si timpun chi agilid. **19** Ti ha ligat si hachi’n timpu, ked lappun isula malipud si chamchamun langwaan Apudyus si lubung inggala si sala, ya lappun bo isula si umali’n eygew. **20** Lu achipun Apudyus pilaagobbya cha hachi’n eygew, lappun lin latagu kan cha tagu. Ngim gapu si kachegula kan cha losan un chilutukala, pilaagobbyala cha hachi’n eygew.

* **13:14** 13:14 Daniel 9:27, 11:31, 12:11

21 “Ked lu awed mangibyega kan chikayu un kalala, ‘Ilanyu, allaya si Kristu!’ willu ‘Ilanyu, anchiya siya!’ achiyu patiyon. **22** Ti lumoswa tuntulli un Kristu ya tuntulli un propeta. Mangipailacha si mangilasilan ya lakaskaschaaw ta mangallilawcha kan cha tagu’n pililiyan Apudyus. **23** Ngim man-alled kayu; ilun-ulak imbyegbyega kan chikayu losan cha laoy.”

*Ha Umaliyan Chi Alak Chi Tagu
(Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28)*

24 Intuyuy Jesus un ibyega, “Si hachi’n eygew, lu lagamput chi amod un ligat, gumikbot chi ilit ya achipun sumeyeg.[†]

25 “Man-odcheg cha bituwon un lampeypu’d langit ya mikilug cha losan un pallakabyelin ud langit.[‡]

26 “Ked mailan cha losan un tagu Sakon un Alak chi Tagu un umali un mipati si libuu, ked maila chi kilabyelinku ya lumilalilang chi kila-Apudyusku.[§]

27 “Ked ibuunku cha angheles un umoy si losan un ilid chi lubung ta chaguponcha cha tagu’n chilutukan Apudyus.”*

*Ha Maachey Si Kayu’n Igus
(Mat. 24:32-35; Luk. 21:29-33)*

28 Ot kalan bo Jesus, “Achayonyu itudtuchun chi kayu’n Igus. Lu lugiyalan sumimit cha pingila ya utela, tagammuyu un chanchali chegun. **29** Isula bo, lu mailayu un makwa cha alla’n

[†] **13:24** 13:24 Isaiah 13:10 [‡] **13:25** 13:25 Isaiah 34:4 [§] **13:26**
13:26 Daniel 7:13 * **13:27** 13:27 Deuteronomy 20:4, Zechariah
2:6

ilugudku, ammuyu un chancheli mangulilak kasin utla pita. ³⁰ Tuttuwa ibyegak kan chikayu, sissiyan matattagu cha uchum un tagu si sala'n lolap, ked makwa losan cha laoy. ³¹ Maumas losan cha awed langit ya utla pita ngim ha ugudku achipun pulus maumas.”

Ha Timpun Chi Mangulilan Jesus

(Mat. 24:36-42; Luk. 17:26-30)

³² Ot kalan bo Jesus, “Lappun mangagammu si hachi'n eygew willu uras, ulay cha angheles ud langit ya ulay sakon un Alak Apudyus, ngim abus si Ama sintagammu. ³³ Man-alled kayu mansagala ti achipunyu ammu lu chumtong chi hachi'n timpu. ³⁴ Ha gumatngak, ked isun chi tagu'n ummoy lambyaat. Ked lu umoyon, impiyeyla kan cha bubùulola losan un biyangcha. Bililola man-aachug si sawang ta sasaggalaola. ³⁵ Katchi bo'n mansasaggala kayu ti achipunyu ammu uras un mangulilan chi Apu, maschom willu gawan labi, chokak tullakok, willu bigbigat. ³⁶ Mansasaggala kayu ti lu mangulilak achipunku otyan maochesan chikayu un masusuyop. ³⁷ Ha ibyegak kan chikayu, ked ibyegak kan cha losan un tagu: Sasaggalaonyu!”

14

Lansingitcha Si In-iloncha'n Mangtoy Kan Jesus

(Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Jhn. 11:45-53)

¹ Awed chuwa'n eygew ked Piyasta'n Lallau-san ya Piyastan chi Tilapay un achipun lakamsan

si yeast.* Ked cha ap-apun cha papachi ya cha mimistulun chi lintog, ked lansingitcha si lalimod un in-iloncha'n malokma ya mama toy kan Jesus. ² Kalancha, "Achipun taku iyaspuy koon si timpun chi piyasta, langked lu manggulu cha tagu."

*Ha Langapyusan Chi Byebyai Si Uyun Jesus
(Mat. 26:6-13; Jhn. 12:1-8)*

³ Inggew cha Jesus ud Bethany si byeoyoy cha Simon un laleprosy. Manga-mangancha pun, illumlok chi osa'n byebyai un ooglela biletun butinya un ngadloncha alabaster un lakoan si mambyangun apyus chi nardo un amod chi ngilala. Ot pilut-udla uyun chi butinya ot isiitla apyus si uyun Jesus.

⁴ Ngim illinggew cha uchum un summanga ot kalancha si kacha osa, "Kenga apyus! ⁵ Lu milaku otyan si lasuyuk si tiyungasut un pilak ked maatod kan cha kakapus." Ot ilom-omyancha byebyai.

⁶ Ngim kalan Jesus, "Achiyu biyangan siya! Payuggey chillawon chi byebyai'n alla? Bibiyu mit chi killingwala kan sakon. ⁷ Sigud un alla cha kapus kan chikayu ked makwa un tuyunganyu chicha. Ngim sakon, chakampun un pasigak awed kan chikayu.[†] ⁸ Killingwala kabyeyala. Insiitla mambyangu'n apyus si longegku ta mangisagalaala si miimbolak. ⁹ Tuttuwa alla'n ibyegak kan chikayu, losan un lugey'n mibyegbyeg-an chi Bibiyu'n Chameg si intilun

* **14:1** 14:1 Exodus 12:1-27 † **14:7** 14:7 Deuteronomy 15:11

chi lubung, ha alla'n kingwala ked mibyegbyega ta malomsomkan cha tagu kan siya."

*Ha Langiyibitan Judas Kan Jesus
(Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6)*

¹⁰ Ot si Judas Iscariot, osa kan cha lasawayan si chuwa'n disipulus Jesus, ummoyla inyibit si Jesus kan cha ap-apun cha papachi.
¹¹ Latetteyokcha'n langngey si imbyegala ot ingkaricha un idchencha siya si pilak. Ot illugila'n lansingit si wayala'n mangiyibit kan Jesus.

*Ha Alungus Chi Langkakakalan Cha Jesus
(Mat. 26:17-25; Luk. 22:7-13, 21-23; Jhn. 13:21-30)*

¹² Si chamun eygew chi piyastan chi Tilapay un achipun lakamsan si yeast, ked ichatuncha ayyubun chi keylilu para si Piyasta'n Lallausan. Kalan cha disipulusla kan siya, "Udma piom un ingkami mangisagalaan si mangalan taku si Piyasta'n Lallausan?" ¹³ Ot imbuunla chuwa un disipulusla, ot kalala kan chicha, "Ingkayu si suidad ked abtonyu leyaki un mambubukud si maaammutu'n chelum. ¹⁴ Tun-uchonyu siya, ked ibyegayu si singkuwa si byeyoy un lumlokala, 'Kalan chi Mistulu, udma awechen chi kuwetu'n mangalanmi kan cha disipulusku si Piyasta'n Lallausan?' ¹⁵ Ked ipailala eywa'n langingngatu'n kuwetu si byeyoyla, lisagala ya wechewed cha losan un masapuy. Udchi mangisagalaanyu si mangalan taku."

¹⁶ Ot lummibbyat cha disipulus, ot ummoycha si suidad ot inchesancha losan cha imbyegan

Jesus kan chicha. Ot insagalacha mangalancha si Piyasta un Lallausan.

¹⁷ Lummaschom pun, gummatong cha Jesus kan cha lasawayan si chuwa'n disipulusla si hachi'n byeyoy. ¹⁸ Langkakakancha pun, kalan Jesus kan chicha, "Tuttuwa ibyegak kan chikayu, osa kan chikayu'n miyubung kan sakon chi mangiyibit kan sakon."[‡]

¹⁹ Chummauycha losan ot lasin-ossacha ilimus kan siya, "Sakon kamma ibyegbyegam?"

²⁰ Kalan Jesus kan chicha, "Osa kan chikayu'n lasawayan si chuwa un mangisawsaw si tilapay si chuyug. ²¹ Sakon un Alak chi Tagu, mapatoyak ti siya liigili si ugud Apudyus, ngim kadchegu tagu'n mangiyibit kan sakon. Un-ulloy chi achipun liyalak chi tagu'n hachi!"

*Ha Luglugin Chi Malomsomkan Kan Jesus
(Mat. 26:26-30; Luk. 22:14-20; 1Co. 11:23-26)*

²² Si manga-mangalancha, langayà Jesus si tilapay, lanyaman kan Apudyus, pilispis-igla ot illidchola kan cha disipulusla ot kalala, "Ayanyu, allaya long-egku." ²³ Ot illayala bo latatasa'n byeyas un leypu si grapes, ot lanyaman kan Apudyus ot illidchola kan chicha. Ot losan-chacha ililum. ²⁴ Ot kalala kan chicha, "Allaya chayak un mibukbuk ked manguyas si byasuyñ cha achu'n tagu ya siya bo mampaloklok si ingkarin Apudyus.[§] ²⁵ Tuttuwa ibyegak kan chikayu, chakpun kasin umilum si byeyas ing-gala si eygew un umilumak si baru'n byeyas si

[‡] **14:18** 14:18 Psalm 41:9 [§] **14:24** 14:24 Exodus 24:8; Jeremiah 31:31-34

Mampanggatan Apudyus.” ²⁶ Ot langkantacha si pangchaychayaw kan Apudyus, ot lummawacha ummoy ud Bilig Olivo.

Ha Lamuklitan Peter Kan Jesus

(Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Jhn. 13:36-38)

²⁷ Ot kalan Jesus kan chicha, “Losan kayu umikas ked telanyu sakon ti siya liigili si ugud Apudyus un kalala,

‘Patoyok chi mangay-ayyuwan ked umikas man-silasila cha keylilu.’* ²⁸ Ngim lu maga-imputak umuli matagu, umun-ulaak umoy ud Galilee lu chikayu.”

²⁹ Kalan Peter, “Ulay lu losan chika telan, achipunku sika telan.”

³⁰ Kalan Jesus kan siya, “Tuttuwa alla’n ibye-gak kan sika, si sala’n labi, sakbyey un mamidwa malullakuk chi kawitan, pilitlum sakon piluklit.” ³¹ Ngim impatut Peter un kalala, “Chakpun pulus puklitan sika, ulay lu makakatoyak kan sika.” Ot katchi bo imbyegacha losan.

Ha Lalluwaluwan Jesus Ud Gethsemane

(Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46)

³² Gummatong pun cha Jesus si lugey un ngad-loncha Gethsemane, kalala kan cha disipulusla, “Umamuy kayu yan utla ta inyak malluwalu.”

³³ Inyawitla cha Peter, James ya John. Ot lanchaleg ya maas-asusu angosla. ³⁴ Ot kalala kan chicha, “Amod chi sigeb chi somsomokku ked isun chi ikatoyku. Inggew kayu utla ta mambyentay kayu.”

* **14:27** 14:27 Zechariah 13:7

³⁵ Ummachayù akit ot mallukbub si pita un lalluwalu, lu makwa otyan, achipun mituyuy chi ligat un makwa kan siya. ³⁶ Kalala, “Ama, Ama, kabyeeyam un koon cha losan. Ilisim otyan kan sakon cha alla’n ligat. Ngim chakampun un ha piok chi makwa, ngim ha piom chi matungpey.”

³⁷ Ot langulin si inggewan cha disipulusla ot inchesala chicha un masusuyop. Kalala kan Simon Peter, “Simon, ha lasusuyopka? Ha achipun gey makwa lu makabyentay kayu kan sakon ulay masin uras? ³⁸ Achi kayu masusuyop ngim malluwalu kayu ta achi kayu masulisug. Ti ha somsomokyu ked ustu ngim lakapsut chi longegyu.”

³⁹ Ot kasin bo ummoy lalluwalu un isun chi chamu un lalluwaluwala. ⁴⁰ Kasin bo langulin ot inchesala chicha’n lasusuyop, ti amod chi suyopcha. Ked lappun ammuchha si ibyegacha kan siya. ⁴¹ Pitlula pun un langulin kan chicha, kalala, “Ha sissiya kayu gey un masusuyop ya umiillong? Ustun, gummatong chi timpun Sakon un Alak chi Tagu si awi, miyibitak si iman cha malagbyasuy. ⁴² Bumangon kayu ta intakun. Itullongyu, gummatong chi tagu’n mangiyibit kan sakon!”

Ha Lalokmaancha Kan Jesus

(Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Jhn. 18:1-11)

⁴³ Sissiyan man-ugu-ugud si Jesus ot gummatong si Judas, osa kan cha lasawayan si chuwa’n disipulusla. Litun-ud kan siya cha amod un tagu’n mampapadchin ya mampapangok, un imbuun cha ap-apun cha papachi, cha

mimistulun chi lintog, ya cha pallakayon cha Judio. ⁴⁴ Ked ha langiyibit langatod kan chicha si sinyey, un kalala, "Ha tagu'n kikisok, siya chokmaanyu ya itallayyu ked ammanyu achugen."

⁴⁵ Gummatongcha pun, kakma ummoy si Judas kan Jesus, ot kalala, "Mistulu!" ot kikisola siya.

⁴⁶ Ot chilokmaancha si Jesus ot impugodcha.

⁴⁷ Ngim ha osa kan cha summisiked, lilukpusla pachinla ot liwasola ingan chi musassun chi kangatuwan un pachi.

⁴⁸ Kalan Jesus kan chicha, "Ha wantechak kamman un mampapadchin ya mampapang-ok kayu'n umali malokma kan sakon? ⁴⁹ Ileygew un awechak kan chikayu si templo un pin-a mantudtuchu, ked achipunyu sakon chilokmaan. Ngim makwa losan cha alla ta matungpey liigili si ugud Apudyus." ⁵⁰ Ot ummawid losan cha disipulusla ot tilelancha siya.

⁵¹ Si hachi, inggew chi osa'n bumaru un litundud kan Jesus un mangkakaggoy si manyapit un luput. Chilokmaancha siya, ⁵² ngim lapuksay kagoyla ot ummawid un mampatpatiwayway.

*Ha Songbyat Jesus Si Sangwalan Cha Papangat
(Mat. 26:57-68; Luk. 22:63-71; Jhn. 18:19-24)*

⁵³ Illiyoycha si Jesus si inggewan chi kangatuwan un pachi. Ot lachagup cha ap-apun cha papachi, cha pallakayon cha Judio ya cha mimistulun chi lintog. ⁵⁴ Byetbyettawaan Peter un maluntun-ud kan Jesus inggala si paway chi byeyoy chi kangatuwan un pachi. Ot lakaamuy kan cha man-aachug ot man-alichu.

⁵⁵ Cha ap-apun cha papachi ya losan cha kukunsisey, lansingitcha si ipabyasuycha kan Jesus ta otoyoncha siya, ngim lappun inchesancha. ⁵⁶ Achu cha tilutuli un chiyumcha kan siya ngim achipun man-uulud cha imbyegacha.

⁵⁷ Summiked cha uchum un lantultulli mipanggop kan siya. Kalancha, ⁵⁸ “Chingngeymi imbyegala un, ‘Ikosobla alla’n templo un kingwan cha tagu ked lu tiyu’n eygew pauchola bo osa, un chakampun un kingwan cha tagu.’ ” ⁵⁹ Ngim ulay chi imbyegacha, achipun bod man-uulud ti mansabsabyali.

⁶⁰ Summiked chi kangatuwan un pachi si sangwalan cha losan ot ilimusla kan Jesus, “Ha lappun misongbyatlu si alla’n ipabyasuycha kan sika?” ⁶¹ Ngim gummigillok si Jesus un lappun songbyatla. Kasin bo lan-imus chi kangatuwan un pachi kan siya, “Sika kamman si Kristu, un Alak chi machaychayaw un Apudyus?”

⁶² “O, sakon!” kalan Jesus, “Ked mailayu Sakon un Alak chi Tagu un umaammuy si machuwalan chi Mallakabyelin un Apudyus. Mailayu bo sakon un umali un mipati kan cha libuu.”

⁶³ Chingngeyla pu hachi, pilissayla silupla gapu si sangala ot kalala, “Achipun taku masapuy cha uchum un mansistigu si byasuyla. ⁶⁴ Chingngeyyu imbyegala un iyisula long-egla kan Apudyus. Himma somsomokyu si hachi?” Ot losancha kilodchongan siya un lobbongla’n matoy.

⁶⁵ Ot tiluptappaancha siya ot bilungutcha atala ya chilalugcha siya. Kalancha, “Pugtuwam lu

Mark 14:66

lxx

Mark 14:72

silu lalalug kan sika?” Ot tilampakan bo cha guwecha siya.

Ha Lamuklitan Peter Kan Jesus

(Mat. 26:69-75; Luk. 22:54-62; Jhn. 18:15-18, 25-27)

66 Illinggew si Peter si paway ot lummaus chi osa'n byebyai un bubùulon chi kangatuwan un pachi. **67** Illilala pun si Peter un man-aallichu, ammala illonglong siya ot kalala, “Sika osa'n biyun Jesus un iNazareth.”

68 Ngim piluklitala un kalala, “Lappun ammuk si halat ya chakpun maawatan chi ibyegbyegam.” Ot ummoy si liwangan chi paway. Si hachi, lalullakuk chi kawitan.[†]

69 Intullong bo kasin chi bubùulon siya, ot imbyegala kasin kan cha summisiked, “Siya osa'n biyun Jesus!” **70** Ngim ingkasinla bo piluklitan.

Umooli pun, kalan cha summisiked kan Peter, “Tuttuwa'n sika osa kan chicha, ti iGalileeka.”

71 Ot mansapata si Peter un kalala, “Ulay chusaolak kan Apudyus, lappun ammuk si halat un tagu un ibyegbyegayu!”

72 Ot kakma lalullakuk chi kawitan si mikadwa. Ot laslasmok Peter imbyegan Jesus kan siya, “Chaampun chi kawitan ipidwa malullakuk, ked pilitum sakon piluklitan.” Ot man-ibi-ibin si Peter un amod chi byabyawila.

[†] **14:68** 14:68 Ha kawitan, lappun si uchum un manuscript chi Greek

15

*Ha Langipuyangancha Kan Jesus Kan Pilate
(Mat. 27:1-2, 11-14; Luk. 23:1-5; Jhn. 18:28-38)*

¹ Bigbigat pun, lan-uugud cha ap-apun cha papachi, cha pallakayon cha Judio, cha mimistulun chi lintog ya cha kukunsisey. Lan-uuguchencha lu silu kooncha kan Jesus. Ot pilungucha siya ot illiyoycha impuyang kan Pilate.

² Ot ilimus Pilate kan Jesus, “Sika kamma Arin cha Judio?”

 Ot summongbyat si Jesus, “Siya imbyegam.”

³ Achu ipabyasuyn cha ap-apun cha papachi kan siya. ⁴ Ot kasin Pilate ilimus kan siya, “Ha lappun isongbyatlu kan cha alla’n ipabyasuycha kan sika?”

⁵ Ngim lappun insongbyat Jesus. Ot laschaaw si Pilate.

*Lakodchongan Si Jesus Un Mapatoy
(Mat. 27:15-26; Luk. 23:13-25; Jhn. 18:39--
19:16)*

⁶ Si timpun chi Piyasta’n Lallausan, ugalin Pilate un ibukatla osa’n byayud un chawaton cha tagu. ⁷ Si hachi’n timpu, inggew chi osa’n leyaki’n mangngachen Barabbas un libyayud, kadwala cha summupling si gubillu un pummatoy si langguluwancha. ⁸ Ot lachagup pun cha amod un tagu, chilawatcha kan Pilate un ibukatla osa’n byayud ti siya ugalila. ⁹ Kalan Pilate kan chicha, “Pionyu un ibukatku Arin cha Judio?” ¹⁰ Ilimusla hachi ti ammula un impuyang cha ap-apun cha papachi si Jesus kan siya gapu si aposcha.

11 Ngim silugsugen cha ap-apun cha papachi cha amod un tagu ta ibukat Pilate si Barabbas chakampun un Jesus. **12** Ot ingkasim Pilate kalan kan chicha, “Ked himma kook si alla’n tagu’n ngadlonyu Arin cha Judio?”

13 Impakuycha un kalancha, “Ilansam si krus!”

14 Ot ilimus bo Pilate kan chicha, “Puggey? Himma lawwik un kingwala?”

Ngim ilam-amodcha impakuy, “Ilansam si krus!”

15 Ked gapu ta pion Pilate un mat-op cha amod un tagu, imbukatla si Barabbas. Ngim si Jesus, impabokbokla siya ot lagamput pun, impuyangla siya kan cha susuychachu ta ilansacha siya si krus.

*Ilam-amsiw Cha Suychachu Si Jesus
(Mat. 27:27-31; Jhn. 19:2-3)*

16 Ot illillok cha suychachu si Jesus si byeyoy gubillachuy ot ilayagencha cha losan un biyuncha un suychachu. **17** Ot sililupancha siya si mancheyaeg un isun chi silup chi Ari. Ot bummalikugcha si wakey un lalassilassiyan ot imbyangayatcha si uyula. **18** Ot impaku-pakuycha kan siya un kalancha, “Matatagu ka un Arin cha Judio!” **19** Ot pin-acha uyula pilat-uwan ya pin-acha siya tiluppaan. Lampalintumingcha si sangwalala un aginchachayaw kan siya. **20** Lagamputchu pun siya ilam-amsiw, kilaancha mancheyaeg un insilupcha kan siya ot iggacha uwala’n silup. Ot illawacha ta umoycha ilansa si krus.

Ha Lilansaan Jesus Si Krus

(Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Jhn. 19:17-27)

21 Si inggewancha si chayan, ilabotcha si Simon un iCyrene. Siya aman cha Alexander kan Rufus. Lampeypu si Simon si tattayun un umoy si suidad. Impatut cha suychachu impabukud chi krus Jesus. **22** Illiyoycha si Jesus si lugey un ngadloncha Golgotha, piola'n uguchon, "Igew chi Bettukeg." **23** Ot illidchencha siya si byeyas un lakamsan si mirra, ngim illissala. **24** Ot illansacha siya si krus, ot lambibillulutcha lu silu makaaya si silupla.*

25 Ustu un machigas chi langilansaancha kan siya si krus. **26** Inggew chi liigili si krusla, un impabyasuycha kan siya, un kalala, "Arin cha Judio." **27** Awed bo lilansa si krus un chuwa'n akkawan si cheegla, osa si machuwalan ya osa si machuwigi. **28** Latungpey chi liigili si ugud Apudyus un kalala, "Litakuyung siya kan cha akkawan."†

29 Ked cha hachi'n tagu'n lummaus, mawwigiwigicha un mangam-amsiw kan siya, un kalancha, "Lo, sika'n manyam-an si templo ked kasinlu bo pauchon si tiyu'n eygew.‡ **30** Taguwom chi long-eglu, ked lumogsedka si kruslu!"

31 Siya bo killingwan cha ap-apun cha papachi ya cha mimistulun chi lintog un langam-amsiw kan Jesus. Kalancha, "Tilagula cha uchum, ngim achipunla makwa'n taguwon chi long-egla! **32** Lu

* **15:24** 15:24 Psalm 22:18 † **15:28** 15:28 Isaiah 53:12, ha alla'n bersikulu lappun si chachaan un manuscript si Greek. ‡ **15:29** 15:29 Psalm 22:7, 109:25

siya Kristu un Ari taku un galak Israel, lumogsed otyan si halat un krus ta lu itullong taku ked mamati taku.” Ulay cha hachi’n lilansa si krus si cheegla, ilamsiwcha bo siya.

Ha Latoyan Jesus

(Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Jhn. 19:28-30)

³³ Lummamatuk pun, gummikbot losan chi ili inggala lummachema. ³⁴ Ot si hachi’n machema, impakuy Jesus un kalala, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Ha piola’n uguchon, “Apudyusku, Apudyusku, puggey sakon man-awichen?”[§]

³⁵ Chingngeyn pun cha uchum un summisiked chi imbyegala, kalancha, “Chongyonyu ked, ayagela si Elijah!” ³⁶ Ot lalodchak chi osa ummoy langaya si isun chi kapas ot illusongla si summukan byeyas, ot impakatla si salipat ot inchuwela kan Jesus ta ilumola,* un kalala, “Oli, ta ilan taku u lu umalin Elijah opason siya.”

³⁷ Ot lan-ichakeyn Jesus chi agaegla, ot latoy.

³⁸ Si hachi, kakma lapissay un langkadwa ketilan chi templo un lallugi si ngatu inggala’d cheya.

³⁹ Intullong pun chi kapitan cha suychachu’n summisiked si sangwanan Jesus chi in-ilola’n latoy, kalala, “Tuttawan siya Alak Apudyus!”

⁴⁰ Illinggew bo cha uchum un byebyai’n lan-oottap. Cha uchum kan chicha ked cha Mary Magdalene, Salome ya si Mary un ilan cha James un kaalakan ya si Joses. ⁴¹ Chicha lituntun-ud kan Jesus si inggewala’d Galilee un tummuyung si cha kasapuyala. Achu bo cha illinggew un

§ 15:34 15:34 Psalm 22:1

* 15:36 15:36 Psalm 69:21

byebyai un litun-ud kan siya si ummoyala ud Jerusalem.

Ha Liimbolan Jesus

(Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Jhn. 19:38-42)

42 Lummaschom pun, un lansagalaan cha Judio si Sabyechu un man-illongan,[†] **43** lantuntuled ummoy si Joseph un iyArimathea kan Pilate ta chawatola lecheg Jesus. Siya ked osa'n machay-chayaw un kukunsisey ya osa bo'n manguuway si Mampangatan Apudyus.

44 Laschaaw si Pilate un langngey un lagam-put latoy si Jesus. Ot impaayegla kapitan cha suychachu, ot ilimusla lu tuttuwa'n latoy si Jesus. **45** Ot laammuwala pun kan kapitan cha suychachu un tuttuwa'n latoy si Jesus, impalibus Pilate un ayan Joseph chi lecheg Jesus.

46 Ot ngummila si Joseph si mamputilak un luput. Ot ummoya ilopas chi lecheg Jesus si krus ot bilussungla si hachi'n luput. Ot ummoya illigga si lobon un tilikitikancha'n byetu. Ot liligedla chakey'n byetu ta iplotla si sawang chi lobon.

47 Cha Mary Magdalene ya Mary un ilan Joses, intullongcha liimbolan Jesus.

16

Ummuli Latagu Kasin Si Jesus

(Mat. 28:1-10; Luk. 24:1-12; Jhn. 20:1-10)

[†] **15:42** 15:42 Ha ugalin cha Judio, mallugi si mipisukan ilit si kalima, ked mangalungus lu mipisukan chi ilit si Sabyechu.

¹ Lagamput pun chi Sabyechu un manillongan, ngummila cha Mary Magdalene, Salome, ya Mary un ilan James si mambyangun apyus, ta umoycha iyapyus si lecheg Jesus.

² Bigbigat pun chi Chuminggu, un sumileyan ilit, ummoycha si liimbolala. ³ Si inggewancha si chayan, lan-asi-imuscha, “Silu asi malligid si byetu un inggew si sawang chi lobon?” ⁴ Ngim lichuumcha pun, intullongcha un lapulig chi chakey’n byetu. ⁵ Ot lilumlokcha si lobon, ot intullongcha bumaru un ummaammuy si kapit chi machuwalan ya lansisillup si mamputilak ot lakasuggayatcha.

⁶ Ot kalan chi bumaru kan chicha, “Achi kayu umogyat. Ammuk un singsingtonyu si Jesus un iNazareth un lilansa si krus. Ngim lappun utla, ti ummuli latagu. Itullongyu ked chi langibyelatancha kan siya. ⁷ Ingkayu ibyega kan Peter ya cha uchum un disipulusla un umula siya umoy ud Galilee. Udchi mangitullonganyu kan siya ti siya imbyegala kan chikayu.”

⁸ Lummawa cha byebyai ot kaawawichencha’n mamaypayogpog ya mayupyuptaan. Ked lappun imbyegachcha ulay silu ti umogyatcha.

*Ha Alungus Chi Lampain-an Jesus
(Mat. 28:9-20; Jhn. 20:11-23; Act. 1:6-8)*

⁹ Ked si hachi’n bigbigat chi Chuminggu un ummuliyan Jesus lataguwan, ummula lampaila kan Mary Magdalene, siya hachi’n lameyyawala si pitu’n ayan. ¹⁰ Ot ummoy Mary imbyega kan cha biyun Jesus un sin-iibin ya lallangchu kan

siya. ¹¹ Ngim ulay chingngeycha un ummuli latagu si Jesus ya intullong Mary siya, achipuncha patiyon.

¹² Lagamput pun, lampaila si Jesus un summabyali tullongla kan cha chuwa'n biyunla un malidtidchayan un umoy si osa'n ili. ¹³ Ot langulin cha hachi'n chuwa ot ummoycha imbyega kan cha biyuncha, ngim achipuncha bo chicha pilati.

¹⁴ Si alungusla, lampaila bo kasin kan cha lasawayan si ossaan un disipulusla si mangamangalancha. Ot ilomyala chicha si kilakuyang chi pammaticha ya kilatangkin chi somsomokcha ti achipuncha teyon mamati kan cha langitullong kan siya si ummulyala lataguwana.

¹⁵ Ot kalala kan chicha, "Ingkayu si intilun chi lubung ta ibyegbyegayu chi Bibiyu'n Chameg kan cha losan un tagu. ¹⁶ Ked lu silu mamati ya mampabunyeg ked matagu ing-inggala, ngim ha tagu'n achipun mamati ked machusa. ¹⁷ Allaya cha sinyey un ipailan cha lamati. Maidchencha si kalobbongan un mameyyaw kan cha ayan mipagapu si kilabyelin chi ngachenku ya makwa'n man-ugudcha si sabyali'n ugud. ¹⁸ Ulay lu oglencha uyog ya ilumoncha kochot, lappun makwa kan chicha. Ked lu ipataycha imacha si lasakit, lumin-awacha."

*Ha Lipangatuwan Jesus Ud Langit
(Luk. 24:50-53; Act. 1:9-11)*

¹⁹ Lagamput pu imbyegan Apu Jesus kan chicha, lipangatu'd langit ot ummamuy si

Mark 16:20

lxxviii

Mark 16:20

machuwalan Apudyus. **20** Ot ummoy cha disipulusla imbyegbyega Bibiyu'n Chameg kan cha tagu si losan un ili. Ot tiluyungan Apu Jesus chicha ya pilaloklokala ugudla gapu si lakaskaschaaw un killingwacha.

**Ha Ugud Apudyus
Kalinga, Lubuagan: Ha Ugud Apudyus (New
Testament)**

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kalinga, Lubuagan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

a19fa55b-374d-526a-9fee-6924d9f6cec8